КЕПА ЙОАЗОН БОЛХЛОЙ—ПАРТЕ ДЕНАЛЕРА ГIОНЧИЙ

ТАХАН— СОВЕТСКИ КЕПА ЙОАЗОН ДИ

«Газет коллективни пропагандисти коллективни агитатори хинна ца Iеш коллективни организатор а да» В. И. ЛЕНИН

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДIЕЗ

№ 54 (2906) | Шинарди, 5 май 1964 шу. | Мах 2 кап.

КЕПА ЙОАЗОН ДЕННА ХЕТАЯЬ СОБРАНИ

Селхан город Грозне М. Ю. Лермонтова цIерахча театре советски кепа йоазон Денна хетаяь ерригача города юкъара торжественни собрани хилар партийнии общественнии организацей викалаша, болхлойи юртахкарчеи корреспонденташа, кепа йоазон болхлоша, газетий активисташа дакъа а лоацаш.

«Советски кепа йоазон Ди» яха доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома идеологически отдела заведующи нох В. С. Симарзина.

В. И. Ленин. РСФСР искусствай заслуженни деятела П. Васильева дилла сурт.
ТАСС фотохроника.

МИЛЛИОНИЙ ТРИБУНА

Тахан вай мехкарча къахьегамхоша деза Советски кепа йоазон Ди. Вай кепа йоазув массаза хиннад социалистически революци чакхъяккхара, коммунизм хьалъяра тIехь парте лоаттабеча къовсама лоархIаме герз. Цуи деррига истори Коммунистически парте истореца, Советски Iаьдал бахьан, вай мехка коммунизм хьалъяра тIехьа лоаттабеча къовсамца дувзаденна да.

Парте дилла а чIоагIа лоархIам баьб кепа йоазон. Иштта хиннад Октябрьски социалистически революци кийчъечен капиталистийи помещикийи Iаьдал дIадоаккхачеи хана, иштта хиннад социализм хьалъеш лаьттача шерашка. Коммунизм хьалъеча хена а парте эггара тешамегIа дола герз да кепа йоазув. В. И. Ленина массаза а белгалдаьккад газет коллективни пропагандисти коллективни агитатори хинна ца Iеш коллективни организатор а хилар.

83 миллиони 45 эзари экземпляр цкъара тираж а йолаш дола массеха эзар газет да хIанз Советски Союзе арадувлаш. 1953 шера хиннатуд шоаза дукхагIа я на тираж. 749 миллиони 193 эзари экземпляр я 1963 шера арадаьннача журналий шера тираж. Дукха книжкаш, кхыдола литература арадувл вай мехка.

Коммунистически парте бокъонца йола ленински къамий политика чакхъяхар бахьан долаш шерра даьржад кепа йоазув Нохч-ГIалгIай АССР-е. Эрсий, нохчий, гIалгIай меттала диъ республикански газет, шиъ альманах, производственни управленешка бархI газет, цул совгIа массови политически, юртбоахама, художественни литература арадувл республике.

Доккхий а чоалхане а ди советски кепа йоазон декхараш. Деррига шиъ низ хIама хьалара тIабахийта, коммунизма сийрда гIишло хьалъеш доал советски халкъ. КПСС ЦК декабрьскии февральски Пленумий решенеша хьабийлаб цукие промышленности юрта боахами химе ларда тIа сихха дегIабоалабара а бахача наькха материальни хьал тоадара а ниъ. Цу сийлен новкъа болхача советски наха карагIдувла доккхий гIулакхаш да хIанз вай кепа йоазон оагIонаш тIа керттера мотт дIалаьцараш.

Кепа йоазоно даим хьалхаш деррига хьалха латтар, прогрессивни дар. Цо шерра пропагандаю Iилмана хьарагIдьнарашта, хьалха латтарий опыта, уж производствана юкъедаьхара тIехьа чIагIертта къовсам лоаттабу.

Вай боахамашка пайда ца эцаш йола йоккхий резерваш гуча а йоахаш цо Iалаьмате доккха новкъостал ду промышленности юрта боахами сихха дегIабоалабара, коммунизма материально-технически база хьаяра.

Тахка а йоваш а йолча критикаи самокритикаи методах пайда а эцаш вай кепа йоазоно хIара дена гучадоах вай халкъа боахам дегIабоалабара новкъарле еш дола кхоачамбоацараш, къахетам боацаш къовсам лоаттабу буржуазни идеологена, дIаяхача замах юхадисача зуламерча гIулакхашта духьал, Iалаьмате боккха болх бу керда, коммунистически общества саг хьалхевара.

Шиъ керттерча декхарех наI лерхI кепа йоазоно марксизма-ленинизма идеяшта, парте политикана пропаганда яр. Ше парте тешаме гIовча хиларах тарра цо хIара дена дIаккхетабу советски нах парте лоархIамерча документийи решенейи чулоацамах, хIара сага дIадовзийт парте халкъа хьалхашка уттаду декхараш, уж кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбоах.

Вай кепа йоазон низ латт из бахаца чIоагIа бувзам болаш, цар хьаллоацаш хиларах. Тайниша ала йиш йолаш да, масала, вай газеташ миллионаш болча советски наькъа кулгашца дукхагIа долча даькъе болхлойи юртарчен корреспондентий материалех хьалеш хилар. Уж хьадеча даькъа лоац болхлоша, колхозхоша, интеллигенце.

Коммунистически парте чIоагIа гIа къахьег советски кепа йоазона юкъе дукхагIа къахьегамхой чуозара, болхлойи юртарей корреспонденташ хьаллоеш, рабселькоровски болама чIоагIа йоакхо ю. Цудукъа дехгара вена чIоагIдуш доагIа кепа йоазонаи советски халкъаи юкъера бувзамаш.

Коммунизм хьалъеча, коммунистически парте советски кепа йоазона хьалхашка оттанаь декхараш кхоачашдеча хьинаре къахьег Нохч-ГIалгIайчен журналисташа. «Грозненский рабочий», «Ленинан некъ», «Сердало», «Комсомольское племя» яхача газетий, иштта производственни управленей газетий оагIонаш тIа хIара дена хул промышленни предприятей, колхозий, совхозий балхех лаьца дувцаш йола кIоарга чулоацам бола статьяш. Цар тIа ювк хьалха латтарий опыт, тIехьадусача боахамий экономика лакхъяра де дезараш. 1964 шера тIайнче социалистически декхараш кхоачашдара тIехьа лоаттабеча къовсамах. Къаьстта теркам тIабахийта леладу газеташ химически промышленность сихха дегIайоалаяра, юрта боахама интенсификаци яра дешаш.

ТIехьарча шерашка чIоагIа теркам тIабохийт газеташа общественни хьисапе беш бола болх шерегIа юкъебера. Дукхача газетий а общественни хьисапе балхаш деш йола отделаш, шерагара шерега дукхагIа хул газеташка уха хаьхаташ.

Республика газетий болх бувцаш белгалдахаьза даргдац цхьадола кхоачамбоацараш а. Ала езаш да заводий, фабрикий, колхозий, совхозий вахара а хIаьта иштта партийни идеологически балха а цхьадола лоархIаме дешаш газеташа кIезига дувцаш хилар. Кепа йоазон болхлой декхар да коммунизм хьалъяра советски нах дикагIа оарцагIбахар, шоай балха говзал хIара дена лакхъяр, газеташ дешарашта дукхагIа дика чулоацам бола статьяш, корреспонденцеш, очеркаш, фельетонаш, кхыча жанрех йола материалаш телар.

Советски нах деррига шоай низ тIабахийта КПСС ЦК декабрьскии февральски Пленумий решенеш, семилетка яхадатIча шера тIайнца социалистически декхараш кхоачашдеш болхача хана дезду укх шера советски кепа йоазон Ди.

Коммунизм хьалъяра советски халкъ оарцагIдаккхар, къахьегамхошта коммунистически кхетам балара партена новкъостал дар — из да шуи декхар, кепа йоазон болхлой.

Новкъоста Н. С. Хрущева къамаьл

Дукха деза новкъостий!

Дукха деза доьзол дакъара хьаьший!

Веза Алжирски Халкъа Демократически Республика Президент, тха доттагIа, воша Ахмед Бен Белла, дукха деза алжирски доттагIий.

ХIинца йистеиьхий Шеча майданера военни параде Москверча къахьегамхой демонстраци. Трайнеех вай парте Центральни Комитети Советски правительствои парада а демонстрацена а юкъе дакъа лоацаш хиннарий викалешна вIашагIбетталу къахьегама дуьнен халкъашта юкъерча барт-цхьоагIои пролетарски шеи, доттагIаеми машареи цIей белгалдаккха. Тхона дика хет тахан укказа дукха доьзол декьара хьаьший, вежарашка йолча коммунистически болхлойи нертей култалхой, дукхача мехкий цIи леза наччахьалкхени общественни деятелаш болаш.

Айса массанена а хетар ерга мотт сона, нагахьа сайна аз укх дезача деношка воай вокхка доттагIа Алжирски Халкъа Демократически Республика Президент Ахмед Бен Беллен цуи деиал доза сорттинкаш тIаьна хььсттэ гIадхьа да тхо, аьча.

Мукъаба сона вай парте Центральни Комитета, Советски правительства, СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерах шуга, новкъостий, моаршал хатта а къахьегамхой дуьнен халкъашта юкъерча 1 мая Шейца — «Массо а мехкашкаре пролетареш, вIашагIкхета!» яха сийлахь-боккха тIадьехам шиъ байракхаш тIа яьбь долча цIейца ше даькъала дуьца а.

Тахан вайна Шеча майдан тIа бIаргадайнача дог гIов а доакхх. доккхал а дейт советски халкъах, советски лаьтта дика беркат даьнача Ленина сийлахь-доккхача гIулакхах. Вай доазол декьарча хьаьшашта бIайргадайра коммунизм ен доаллача советски халкъа Iалаьмате доккхий карагIдаьнарш реально чIоагIдеш дола хIама, советски нах шиъ партена говзаь кхотабалар, ленински новкъа коммунизма котталонга беха цар бь чIоагIа хоадам!

Вай доазол декьарча хьаьшашта тахан бIаргайра Советски Союзо хьань ниа бола тIема техника. Хетачох, цар дика кхетадир, из санна йола техника, из санна дола герз эгтара тIехйола индустри, лакхха образовани йола болхлой класс, дика Iнамахой, инженераш, техникаш болча мехка нара дулург ца хилар.

Советски халкъо доккхал ду шиъ Герзашпарча Нивех, цуина дукха деза уж, хаддайза цар йоакхо ю, хIана аьлча цуина хов, вай мехка а деррагача дукен тIа а социализмана карагIдаьнараш тешаме лорадеш йола карт уж хилар.

Социализмана карагIдаьнараш лорадеш латт деррига советски халкъ. Советски наха — болхлоша, колхозхоша, интеллигенце—къахьег шоай Даьхен низ чIоагIбар, цуи экономика, Iилма, культура дегIайовлаяр, халкъа вахара хьал-торо лакхъяр духьа. Тахан Шеча майдан тIа вайна бIаргбайра дог гIоза, шоай толамех доккхал деш бола, дIахо йодача хана шоаш котталонаш йоахаргхьларах бIубена советски нах.

Новкъостий!

ХIанзза гIалдахарца дог тохадолийташ дог гIоздоаккхаши дола хIама хилар — вай дукха везача доттагIчуна Алжирски Халкъа Демократически Республика Президенте Бен Беллайна Ленина ордени Советски Союза Турпала «Доше седкъа» белар. Дег чура даькъала ву аз вай дукха веза доттагIа Ахмед Бен Белла цуина Советски Союза эггара тIехйола совгIат даларах. Советски Союза Турпала цIи яларца СССР Лакхехьарча Совета Президиумоя Советски правительствая дIайовзийтар советски наькъа алжирски халкъоцара вежарий уйлаш, нартIатонна а къах шиъ лоIаме хиниттара а тIеха алжирски халкъо лоаттабу турпала къовсам вIаштIехьбоаккхаш, колониализмаиен империализмаиен духьала лоаттабеча къовсам гIулакха юкъе доккха дакъа лоацаш. алжирски советски халкъашта юкъера доттагIал дегIадоаладара тIаберзабаь цо беча балха тIехь Президента Бен Беллайна карагIдаьннача декал долча доккхийча гIулакхий мах а бир.

Алжирски советски халкъашта юкъера доттагIал шиъ хьелха деиз хьайоагIа традицеш йолаш да — вIашин новкъостал дарен хьалладарен традицеш. Цуина дувзаденна шиъ бахьан долаще кIоарга символични факт я Россерча къахьегамхоша Советий Iаьдал бахьан къовсам лоаттабьача шерашка алжирски эрсийи революционерашта юкъера декал доле доттагIал хьехилар. Хоьш ма лий, французски морякаша Iаьржача форда тIа яьча гIоргьаьннача восстанена юкъе дакъа лоацаш алжирцаш хилар; тIаккха алжирцаш юкъе хиннача бIаьрчача батальоно эрсий революционерашта топаш етта ца тIгарах совгIа, цуццара дукхагIдараш цар оагIонгахьа баьлар.

Ше мукъадала колонизатораштa духьал дукхача шерашка цIий Iо а ухийташ алжирски халкъо тIом лоаттабеш советски халкъо доккхал дора цуи къонахчалах, из шиъ са хо ца деш хиларах, шиъ йиш мел йолча средствашца новкъостал а дора из котало гаргайоалаяра. Шин халкъа юкъера гIулакхаш декла доа бокъонца дола доттагIал а хиина дIаьттад. Политически выступленешца меттел, герзаца, тIема кхоачамца, медикаментацца, кхачанца хьаллоацар оахэ алжирски революци.

Къовсам лоаттабеча алжирски халкъа новкъостал деш советски наха кхоачашдора шоай интернациональни декхар. Цу декхара тешаме долчара вай цIакхха тIехьашка даьинадац е дарг а дац. Советски халкъа хаддана бIарга а гора, йоаза а йоввар алжирски халкъо лоаттабеча къовсама ерригa хало, цхьабакъа из цхьан минута а шек дацар цо котало йоаккхаргхиларах. Алжира къовсам деррига халкъа юкъара гIулакх дар. Из хьаллацар дерригача социалистически мехкаша, дуьнен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн боламо, ерригача континенташ тIарча къамаш-мукъадахара боламо. ХIаьта [illegible] турпалалнен къокхчал[illegible] чIоагIало лучца а дерригача дуьнен тIарча дукхача [illegible] лоаца а революци — иштта йоли революци эшаргйоанаш я.

Вай мехкий халкъашта юкъера доттагIал алжирски революци котьаьлнанула, Алжира халкъо колонизатораш лелха а баь, шиъ къаьма лоIаме хиина дIаттачул гIехьагIа а дегIалоагIа. Алжирски халкъоа Ахмед Бен Белла керте латтача цуи правительстваи хIанзехьа а белгалдаьккад шоай моах дегIабоалабара наькъаш. Къам-мукъадаккхара фронта парте дукха ма йоаццаш хинача съезде из ниъ къоастабир — социализм хьалъелга. Вайна хетачох, Къам-мукъадаккхара фронта парте программо мехка хьалхашка шерра торонаш хьайийлай, наччахьалкхе, боахам, культура хьалъяра чоалхане декхараш толамца кхоачашде йиш я хулийтаргьа.

Алжир шиъ лоIаме хиларахи керда Алжир еча карагIдаьнарехи реакце а империализма а низашца лоаттабеча къовсаме социальни прогресса низаша ньюкха йоккха котало лоархI советски наха. Ше хержача социалистически новкъа алжирски халкъ толамца дIаьхьалхашка далар лоъ нерна. Шоай дерригача дегаце гIалкхувая уж вай шин халкъа юкъера доттагIалла гIулакхаши чIоагIдаларо!

Советски Союзи Алжирски Республикеи вIашагIъювз дуьнен халкъашта юкъерча политика нерт-

(ДIахоадалар 3-ча оагIо тIа).

ПАРАДЕИ ДЕМОНСТРАЦЕИ ДАКЪА ЛАЬЦАРИЙ СИЙНА

Шеча майдан тIара ЦхьоагIча мая паради къахьегамхой викалий демонстрации чакхъьаьнача тIехьагIа Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетом СССР Министрий Советом сьедий Кремлевски дворецe обед отталир парадеи демонстрацеи дакъа лаьцарий сийна.

Обед тIа бар КПСС Центральни Комитета Хьалхара секретарь, СССР Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущев, новкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. М. Шверник, В. В. Гришин, Л. Н. Ефремов, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, В. И. Поляков, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков, В. Н. Титов, А. Н. Шелепин, КПСС ЦК членаши членалла кандидаташи, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместителаш, СССР Министрий Совета Председатели заместителаш, кхыбараш.

Хьаьшашта юкъе бар Алжира къаман кортамукъалеи Фронт яхача парте генеральни секретарь, Алжирски Халкъа Демократически Республика Президент Ахмед Бен Белла цуина баьхкаш хаьа, Кене Африкански къаман союз яхача доал деча парте вице-председатель, цурча гIудакхий министр Джума Огинга Одинга, Джозеф Мурумби — премьер-министра канцелярера наччахьалкхен министр юкъе а волаш йола Кене правительственни делегаци, «халкъашта юкъера машар чIоагIбарах» телача дуьнен халкъашта юкъерча Ленински премен лауреат Долорес Ибаррури, кхыбола яхача мехкашкара хьаьший.

Обеда тIа бар Советски Союзе аккредитованни бола дукхача дипломатически представительствашта керте латтараш.

Обед даладенначa хана СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева Iаланйшар новкъост Ахмед Бен Беллайна Советски Союза Турпал яха цIи луш СССР Лакхехьарча Совета Президиумо арадаьккха Указ, цуина дIабелар Турпала Доше Седкъи Ленина ордена.

Л. И. Брежнева лоаца баькхар къамаьл Алжирски Республикана керте латтачоа. Доккха совгIат шийна даларах чIоагIа баркал аьлар Ахмед Бен Белла.

Обеде дIаьхха къамаьл дир новкъоста Н. С. Хрущева.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

НОВКЪОСТ АХМЕД БЕН БЕЛЛАИНА СОВЕТСКИ СОЮЗА ТУРПАЛ ЯХА ЦIИ ЯЛАРА ХЬАКЪЕХЬА

Колониализмана духьала дуьнен халкъаша лоаттабеча къовсама сийлахь-доккхача гIулакха юкъе шийгара лоаттIаш дола дакъа лаьцача турпалерча алжирски халкъа кортамукъалейн къаман бахьан долаш лоаттабь къовсам вIашагIбоалача новкъоста Ахмед Бен Белла тIехъьина йоккхий заслугаш хилар бахьан долаш а советски-алжирски вежарий доттагIал тоссаш цо лаьна доккха дакъа белгалдоаккхаш а Ленина орденеи «Доше Седкъа» яхача медалацеи цхьана Советски Союза Турпал яха цIи луйла Алжирски Халкъа Демократически Республика Президента, Алжира къаман кортамукъале яккхара Фронт яхача парте генеральни секретара новкъост Ахмед Бен Беллайна.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1964 ш. 30 апрель.

ДЕРРИГДУНЕН ПРОЛЕТАРИАТА БАЬЧЧА

1818 шера, 5 мая, йоккха йоацача немций городе Трире воь Карл Маркс — дуьнен халкъий пролетариата баьччи хьехархо, эггара а доккхагIа дола хьекъало, Iилман коммунизма лархо хинар. Деррига шиъ вахар хиталаьд Маркса капитализма низ-Iотгъаме дIаьхара пролетариат мукъадаккхара, дерригача къахьегамхой ираз баькие лоаттабеча къовсам.

Энгельсаца цхьана Маркса хьалхе наI йоле, дуне довзара а из ергадаккхара а сийлахь-доккха герз хиинад дIаьтта Iилман мировоззрени. Адамаша хьадаь деррига толамагIа нах дар законах доагIаш дIадахьош ше болча марксистски хьехамо цу хана чухь оалагара хувкачеш дирбокъьонца йола революци йир философе, политически экономе, социалистически идееш дегIайоалаеча. Маркса дIахьенкхаш капитализм хIалак хилания коммунистически общество котъьаламе яргйоацаш хилар, болхлой класса революционни къовсама толама хилийта даргдоаца хьал ше хиларах тарра пролетариата партех болча хьехама лардаш ехар. Марксеи Энгельссеи марксизма керттера доакъош низоагIаре дувцаш дола Iилман коммунизма эггара хьалхаре программни документ да «Коммунистически парте манифест».

К. Маркса аьхь бIаьш доккха произведени я. Цуи вахара керттера болх «Капитал» ба. Цу тIа язбаьб Маркса шиъ экономически хьехам, эггара хьалха латта, чакхъбаьлаца революционни йола, ерригa общество эргаахьа еза йола класс из хьалхах тарра пролетариата деррига дуьненисторически лоархIамах йола миссий.

XIX-гIа бIаьшера ахьаьнча хьалхача хана ден баь вь тIайша дуьнен революционни бала баьча хиинав из. Хьалха латтача болхлошца цхьаьна Маркса хьоьий коммунистий Союз — болхлой класса парти хьахила болатена эггара хьалхара дуьнен халкъашта юкъера коммунистически пролетарски организаци. 1848—1849 шерашка Европе буржуазни революцеш хьайнача хена Маркс декла долча «Керда Рейнска газета» керте латтар.

Хьалхара Интернационала да аьна цIи йолаш бIаьхлой болаш историе юкъехха болхлой Дуьнен халкъашта юкъера Товарищество хьадири цуй доги Маркс дар. Цо оттадьалар Интернационала эггара хьалхара программни документаш — «Болхлой Дуьнен халкъашта юкъерча Товарищества учредительни манифест» «Товарищества хиина дола устав» (1864). Маркса вIашгIехьадаьккхар Парижски Коммуна хьаллоенна цуина новкъостал делез, цу хана а доз цуи деррагдуьнен-исторически лоархIам а баь. Парижски Коммуна опытех толамагIаар доккхача хьалхьалца теоретически вадир цо «Франчера гражданени тIом» яхачи шиъ болха тIа (1871 ш.).

Маркса гIулакх гениальни дIахо хьош хинача В. И. Ленина дегIа а доалабир. дIаьхий а дир марксистски хьехама деррига хоаттош, нерхача исторически заманга, капитализмагара коммунизмага доалаьа эхмате хьежна нердача агIа тIа дохаш, уж лакх а дир.

Хьайенача бересгача исторически дегIаьхара наькъо царцю яиш йоацаш чIоагIдаьь дIоттадир марксисти-ленински хьехам чIоагIа шийга хилар.

КЕПА ЙОАЗУВ—КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЯРА БОККХА НИЗ

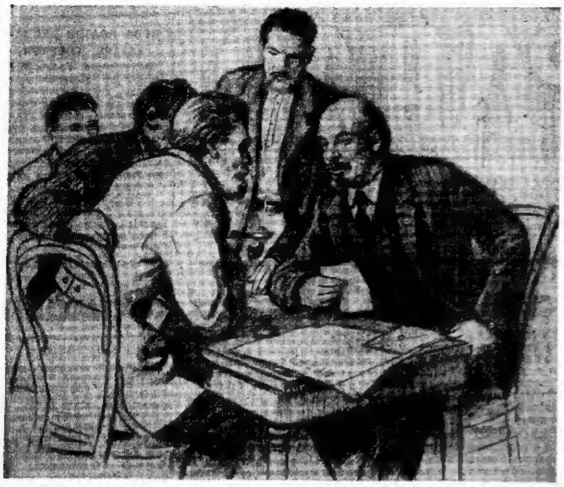

В. И. Ленин «Правда» газета редакце болхлой корреспондентаща къамел деш ва. (1917 ш.). РСФСР искусствай заслуженни деятела П. Васильево дилла сурт.

ТАСС фотохроника.

ДАИМ ПОСТЕ

Цхьа шу совгIа мара дац «Ильича васкеташ» яхача газета редакце штате йоаца комсомольско-кагирхой вахара отдел болх бе йолаенна. Отдел вIашагIъеллар ворхI сагах. Цунна юкъебоагIа юртбоахама специалисташ, управлене болхлой, юртара интеллигенци. Масала, № 3 йолча совхоза хьажкIаш лелаеча звено веньевой Эльмурзаев Iаддал-Хьамид, Мокхача - АтагIарча школа хьехархо Саидов Iарби, кхыбараш. Отдело шийна хьалхашка оттадир Грозненски района комсомольцийн кагирхойн вахар газета оагIош тIа дикагIа къахьоххаргдола лекхар.

Боккха болх баьб отдело цу хана денъ. Цхьайола корреспонденцеш язъярал совгIа кагирхой бархI оагIув араьккхай. Соаккха март бетта араьлар хьалхара оагIув: района кагирхоши бIаьсти деча балхех, цар культурни салоIамах дувцар цу тIа.

Цул тIехьагIа кийчйир района колхозийн совхозийн къонача агитаторий балхах йола оагIув. Къаьстта сакъердаме яр цу тIа Саидов Iарбе яь агитаторах Вахиев Идрисех йола зарисовка.

Отделе вIаштIехьдаргдоацар селла боккха болх бе, нагахьа санна цунна новкъостал деш штате боацача корреспондентий йоккха группа енаре. Тайп-тайпара рейдаш еча хьинаре дакъа лоац цар къаьстта в районии «Комсомольски прожектора». Школаш кердача дешара шерага кийчлуча, ка бола клаташ, хьажкIаш, свекла чувцача хана хьинар долча активисташа, прожектористаша, штате боацача корреспондентаща рейдаш йир, царех постеш вIашагIъеккар.

Штате йоацача отдело дIадоладарах комсомола комитетен редакцен вIашагIъеллай общественни уйлай институт. Кагирхошта юкъе беча идеологически балхах доккха дакъа лоац цо. Тха отделе болх беш я дешархойн пионерийн вахар дувцаш йола сектор. Цо кийч а яь кепа техай массовик лоаборка.

КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумаш хинначул тIехьагIа отдело къаьстта терхам тIабахийтаб цу Пленумий решенеш кхочашъеча юрта кагирхой оарцагIбахара. БIарча оагIонаш араьккхай юрта боахамах, цун къахьегамхоех лаьца. Масала, цар тIа яр района «Дошо хьажкIа» яхача штабо яхье хьалхара моттиг йоаккхаш баьча балхах, «Новый быт» яхача [illegible] дикагIа волча хьажкIаш лелаеча Кошоба Викторе балха опытах йола материалаш.

Белгал ца боаккхаш бита отдело юртий культура ЦIенош, клубаша, библиотекаша наха юкъе беш бола культурни-кхетама болх а.

Дукха ха йоацаш тха отделон газета редакце болхлошеи вIашагIтеха района колхозий, совхозий, школай пенгазетий хьажар хилар. Цига дикагIа болча рабселькорашта ахчан премеш солгIатеши тийлар.

Бакъда, отдела уж гIулакхаш кергIадьнадале а, тха балха тIа яхьадола кхоачамбоацараш а да. Уж махулла чехкагIа дIа а даьха, тхоай болх кхы а дикагIа тоабергба оаха.

В. ДАДУЛАГОВ.
«Ильича васкеташ» яхача комсомольско-кагирхой штате йоацача отдела заведующи.

ПЕНГАЗЕТА НОВКЪОСТИЙ

Боккха лоархIам болаш да пенгазет моллагIча организаце а предприяте а.

Коммунистически къахьегама цIи лелаеча тха заводе къаьстта чIоагIа хам беш да пенгазет. Тха пенгазета редколлеге лаьрхIа уйла тIайоахийташ зуь завода вахар, газета оагIош тIа кул теркалъе мегаргйола факташ. Газет арадоаккхача дакъа лоац заводерча дукхача болхлоша. Цар язду дикагIа болча рационализаторех, шоай гIулакха говзанчех, хьеханаши предложенеши тел.

Балха хьалха латтача болхлоша къахьегама оасарле лакхъергйола шоай балха опыт юкъ. Вокхар язду къахьегам дикагIа вIаштIехьа фу даь боаккхаргбархьогI яхача дешаех, къахьегамеча лекхарехи къахьегам лорабарахи.

Тха газета тIа хадданза дийцар Мая сийна даьпача социалистически яхьа хьакъехьа. Тха заводе хIана а ба завода балха новкъарле еш бола нах. Уж ба, даьсса дешаш долаш, къаракъаш мелаш, брак еш бола нах, бюрократаш. Уж тайпа нах дукха бац. хIаьта а уж ца бийцача бакъахьа хургдацар. Уж айпаш гучадоахаш йола ира заметкаш язъю тха газето. Газет яздеча хана из хозагIа кийчдаь аралакхха гIерт редколлеги. Дешачоа аттагIа а безамегIа а хургдолаш лоацца язъю оаха заметкаш, керте даь хоза йоазош а долаш. Къахьегача дикагIа толамаш даьхача болхлой сурташ а царех язъяь доттагIлен шаржаш а хул газета тIа. Эггара тIехьарча колонка тIа хул Iоттар еш язъьча стихашца цхьана яь карикатура.

Цу тайпара, партийнии профсоюзнии организацей дикагIа дола гIоноча да тха пенгазет, цо новкъостал ду толашагIа йола балха опыт заводерча беррига болхлошта дIайовзийтара а сакхетаме боацача новкъосташта хьехам балара а.

А. СТРЕЛЬЦОВ,
ЦРМЗ пенгазета редактор.

Цифраши бакъдараши

1963 шера СССР-е арадуйлар 5181 газет (1624 колхозни многотиражка юкъе доацаш). Цар цхьа арайоала тираж 83 миллиони 45 эзари экземпляр я, вешта аьлча 1953 шера хинначул шоазза гаргга дукхагIа. Арадаьннад керда газеташ — производственни колхозно-совхозни управленей органаш. Ужаш 1761 да.

«Правда» тираж — 6 миллиони 700 эзари экземпляр я, хIаьта «Известя»—6 миллион. Кхыча мехкашка цу тайпара йоккха тираж йолаш цхьаккха газет дац.

1962 шера СССР халкьий 56 меттаелех, хIаьта доазол дехьарча 7 къамий метталел газеташ арадувлар вай мехка.

1953 шера 196 миллиони 38 эзари экземпляр журналаш арадийннача, 1963 шера вай мехка арадувлар 749 миллиони 193 эзари шера тираж а йолаш дола 997 журнал.

Книжкаш араенара дунен тIа эггара хьалхара моттиг лоац Советски Союзо.

Йоккхийча тиражашца араювл вай мехка марксизма-ленинизма классикай произведенеш. 1917 шерара 1963 шерага кхаччалца йолча хана В. И. Ленина произведенеш араьннай 319 миллиони экземпляр совгIа.

Тха селькор

Цхьакхча доал доацаш, тесса йитаяр Шелковски районера парк. Укхаза гуш дар нукхий гувнаш, кагденна тIандаш, йоархI яьина наькъаш. Баха нах мел лийткъача а — тоалуш хIама дацар. ТIаккха газета тIа заметка язйир Салов Андрея. Критико новкъостал дир: лоацаче хана цIенъяь кийкхар парк, нийсдаь дIаоттадир тIандаш, кийчйир бераш ловза майда.

Салов Андрея эггара хьалха газета тIа даь йоазув из дар. Цу хана денз цун итташ заметкаши корреспонденцеши кепа йийттай моттигерча а республикански а газеташ тIа.

Ший цхьан статья тIа цо яздаьдар юртарча къахьегамхошцарча массово-политически балха боарам лоха хиларах, вокхан тIа — къахьегама дисциплина эсала латташ хиларах. Цар дика новкъостал дир боахамий кулгалхошта нийслевна кхоачамбоацараш дIадахара.

Цхьабакъда, селькоро теркалдераш кхоачамбоацараш хинна Iац, цо дукхатIа зуь толамаш, цун уйла тIаува наьха хьинаро, лелаеча социалистически яхье хьахулаш мел долча кердачо.

Шура яккхара хьожхамаш эггара лакхагIа дар «Красный пахарь» яхача колхоза доярка йов. Ковтюха. Газет дешачарна цу хьакъехьа хоам ца беш мишта бутаргбар? ТIаккха йов. Ковтюха даьха толамаш къьега довзийташ йола дика заметка язъю цо газета тIа.

ХIанз Шелковски производственни управлене парткома инспекторалла - организаторалла болх беш ва Салов Андрей. Из даим боахамашка хул, хьалха латта методаш Iомавра новкъостал ду цо юрташкарча къахьегамхошта, уж оарцагIбоах тIанйца лекхараш кхоачашдара.

ХIанз, бIаьстан юхье кхашкара балхаш дIадоладеннача хана, механизаторашца ва Андрей. Хьалха дIаюваш йола бIаьстан юхьеоа культураш лоаццача хана дIайийна яьнэй «Червленский» колхоза кхоалагIча комплексни бригада коллектив. Дукха хIама ца эшаш цхьшта норма кхоачашйора цу бригада трактористаша Рогожин Ивана, Проньхин Георге, Кулебякин Ивана, Беляйкин Матвея. Республикерча къахьегамхошта бовзийта мегаргболаш бецей уж нах? Дика мегаргболаш ба. Цар къахьегам хестабеш республикански газеташ тIа заметкаш язъю селькоро.

Сакъердаме а керда а хIамаш дукха язду Салов Андрея газетий оагIош тIа.

М. ТКАЧЕНКО.

Тха рабселькораш, царна хетараш

Иштта дIаболабир газетацара болх

Пхи шу хьалха комсомола обкома заданех Шалажи яхача юрта лекцеш еша ваха хилар со. Ленин ешача дукха кагий нах гулбелар. Хоза, сакъердаме бахацар кагирхой. Юртара клуб дика яр, хIаьта наггахьа мара цига хьохкаш кино-м дацар. Кагирхошта юкъе цу юрта беш цхьаккха болх а бацар, цудухьа кино хьохкача хана дисциплина телхаерар а нийслора царна юкъе. Из гIулакх тоадара юртарча комсомольски организаце деш а хIама дацар. Соца къамаьл хиннача комсомольцашта шоай секретарь малав а хацар. Се гороле цIа ма кхаьчачингехьа «Мичай комсомольски организаци» яха статья язъйтар аз «Комсомольское племя» яхача газета тIа. Дукха ца гоеш араьйлар из. Статья араьнна дукха ца яллеьа Шалажерча комсомольски организаце ший болх тоабаь хиларах хоам бир редакцега. Цох боккха кхаъ хилар сона.

Цул тIехьагIа редакце болхлоша тIадиллар сона доттагIалах зарисовка язъелга. Дукха къахьега дийлар са цу тIа. Редакце болхлоша чIоагIа мотайир из зарисовка. Каст-каста сона задаши телар цар. Иштта газета тIа болх бе воладелар со дукхьашта.

Цхьа шу совгIа ха я «Сердало» яхача газета тIа аз тайпара статьяш язъю. ДукхьаштIа цу тIа кепа теха араьлар СМУ-9 доттагIлонах йола статья. Газета оагIонаш тIа каст-каста кепа етташ араяьл критически материалаш. Бехке бараш белхтоккаме ув. Из чIоагIа лоархIаме гIулакх да. ДIахо йодача хана гIалгIайн нохчийн кхалнахах къахьегамхоех лаьца чIоагIа лоархIаме хилар белгалдаьккха безам ба са.

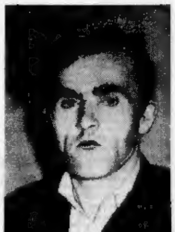

Ш. МАХМУДОВ,
СМУ-9 мастер.

ЙОАЗОН ДОШ—НИЗ БОЛА ДОШ

Эггара хьалхара сай заметка язйир аз 1955 шера «Къахьегаман байракх» яхача газета тIа.

Фу бахьан долаш воланелар со газета тIа язде? ХIана дезаденнад сона газет?

Вай советски наха юкъе дукха ба турпалаш. Цар шоай беррига низ а шоашта ховр а дIалу вай мехка коммунизм хьалъяра. Сона лов цар цIераш дуккхача наха йовзар, дукханеша царгара хьокхам эцар. ХIаьта из эггара дикагIа кхоачашдулу газетагагIол. Цудухьа дезаденнад сона газет.

Бакъда вай дикача наха, паргIатеча вахара юкъе хIанз а нийслу наха даьчох баха гIерта спекулянташ, тунеяцаш, вайна новкъарле еш бола хулиганаш, бюрократаш, къаракъ мелараш, кхыбараш. Цудухьа царца къовсам лоттабар а лов.

Газето боккха болх бу советски наха кхетам балара, царна дика гIулакхаши вай вахара кердадараши дIадовзийтара. Сайна могачох цу балха юкъе накъа лапар сай декхар лоархI аз.

Парте школаш, музаш, театраш, кхыйола средстваш сиинай вайна вай культура а хьекъал а лакхде. Аз дохкал цу цунах.

Беррига советски наха санна, нохч-гIалгIай халкъо а лиэза дакъа лоац коммунизм хьалъеча. Ленински партех даьннача беркатах хьахинна ший социалистически литературен искусствоа я цуь а. Экономически, культурни, Iилма хаькъе сай халкъо доахача толамаша гIадвуг со. Сай гIадвахар газетага гIолла наха дIахар лов сона.

Республика общественни вахара юкъе лакъа лапар — газеташ тIа, журналаш тIа, радио, телевидене яздар—из а ший халкъа детталуча тайпара дог а детталуш, цунца цхьана вахар, цун йола уйлаш хилар, цунца цхьана къахьегар. Иштта сай йола уйлаш ца язйича Iелац со.

Х. ЯНДАРИЕВ.
Нохч - ГIалгIай пединститута студент.

КУЛЬТУРАХ ДУКХАГIА

Сона дукха деха вай наьна меттала газет «Сердало». Цу тIа хул вахара масса а оагIонех язъяь материалаш. Сона ловра газето вай хьатIакхувча тIехьенна кхетам баларах йола статьяш дукхагIа язъяр, вешта аьлча берий дешташкоаштен школаштен юкъерча бунзамах. Лаьша - йоашоща школашта де лезача новкъосталах, цар шоай бераштa цIагIа долча хана бала безаче кхетамах. Иштта боккха лоархIам болаш да школе хаха ха йоадача берий вахарах, цар учреждениех язар а.

Вай гIалгIай литература ега яа «Сердало». Цу тIа араьннай Октябрьски революце кхеллача вай литература эггара хьалхара произведенеш, литература дегIахара хIийле а йолаш хьадоагIа «Сердало». Бакъда, кIезига довзия цу тIа литературна оагIонаш. Уж дукхагIа хуларе бакъахьа лар.

Советий Iаьлал доаккхаш ленински парте хьалхленца эггара а чIоагIагIа дакъа лаьцарех цIаIаш ба гIалгIай къахьегамхой.

Кагирхой безам ба шоай лаьша леладаь турпалера гIулакхаш довза. ЛоархIаме хIама да классови моастагIашта дуьхьал мел чIоагIа къовсам лоаттабеш кхаьчай вайта таханара паргIато хIахайтар. ХIаьта газето цу темах йола статьяш кIезига араяйоах.

ХIаьта иштта язде доагIар вай парте хьалхленца сийлахь-доккхача эрсий халкъо новкъостал а деш шоаш культурана тIехьабиса хилар хIадоаккхаш нохчийн гIалгIайн къахьегамхошна доаттабаьча къовсамах а.

Уж дешаш да сона газета тIа хилча ловраш.

З. ДЖАМБУЛАТОВА,
Нохч-ГIалгIай исторе, метта, литература Iилматохама института болхло.

Дег тIара ловца

Ер пхелагIа шу да аз Грозненски нефтемаслозавода № 16 йолча установка тIа болх бу. Цу юкъа дукхача установкай коллективаша коммунистически къахьегама сийлен цIи яьккхай, иштта бIаьш болхлой ба коммунистически къахьегама ударник яха цIи яьккха а. Царна юкъе ба эрсий, нохчий, гIалгIай, эрмалой. Цхьа дезаа санна барт тайна къахьегаш я завода коллектив. Каст-каста вай республикерча газета оагIонаш тIа кепа етташ араюал тха завода балха тIа хьалха латтачарех лаьца материалаш. Уж материалаш язъераш производствера болхлой ба. Аз а лаьрхIар газете дакъа лаца. Цудухьа гIалгIай меттала арадувла газет деша воланелар со. Вай республика вахар дика довзийташ, кIоаргга чулоацам болаш материалаш я газета оагIонаш тIа кепа етташ араювлараш. Къаьстта дика хетт сона газета оагIонаш тIа араювла литературни оагIув, кхоане гаргга кхуьнарех лаьца материалаш, иштта маьнех лаьца тела информацеш, кхыраш. Цар безам тIабахийтар са «Сердало» газете дакъа лаца. ЛаьрхIар кхоачаш хилар. Завода къахьегамхоех, тхоай коллектива толамех лаьца аз язъю информацеш каст-каста кепа етт газета тIа. ДIахо йодача хана кхы а хьинарегIа дакъа лоаца ларгда аз газете. Кепа йоазов деша деша газета болхлой даьлларе а буацаш дег тIара ловца кхы а дикагIа творчески балха тIа ка ийлар лоаш.

Хь. ГИРЕЕВ.
Грозненски нефтемаслозавода № 16 йолча установка оператор.

КАГИРХОЙ ХЬАШТЕХ ДУКХАГIА

Аз боккхача безамца деш вай наьна меттала газет «Сердало». Шерагара шу массала доал дикагIа деша дог доагIаша, чулоацам кIоаргагIа болаш хул газет. Юрта боахама, промышленность, общественни вахара хьакъехьа дола доккхий дешаш уттаду из.

Тахан хиннар кхоана кхьна хеташ дикагIча оагIораьа хувцалу вай вахар. Иштта хул из вай гIалгIай юрташи а. Уж хьалха хиннарашта тара яц. Дукха ба институташ, юкъера дешара заведенеш яьха кагий нахи мехкарийи, шоай гIулакх довза специалисташ. Цу наха вахара юкъеххуьь кердадараш, вайна новкъарле еча къаьнача замах юхедисарашца къовсам а лоаттабеш, советски наькха вахар хувцаш эргадоаз, тоаду.

Тхона, кагирхошта ловра газето тха вахарах лаьца, дукхагIа яздар, тха дегалаттараш дувцар, ший оагIош тIа цо кагирхой темаех йола диспуташ уттияр, царех лаьца йола кагирхой выступленеш кепа еттар.

«Сердало» дешараштa юкъе йоккха моттиг лоац юрта шкелашка деша дагIача наьна мотт Iомабеча бераша. КIезига да царна лаьрхIа а цар вахарах лаьца а дола гIалгIай литература. Цар безам ба шоаш дикагIа кхеташ болча шоай наьна меттала дешаш дуне довза. Из тхона, хьехархошта, дика хов. Цудухьа сона ловра, берий хьашташ кхоачаш а деш, ший йиш йолчох дешархошта газета тIа моттиг лоаттаяр, хIана аьлча дукхьаьа цхьа «Сердало» газета кхаь бетта цкъа арадовла «Лоаман Iуйре» яха альманахи мара кхы периодически арадувлаш кепа йоазон хIама дац гIалгIай метала.

Вайнаьха коммунистически кхетам лакхбеча «Сердало» газето доккхий толамаш дахар лов сона.

КОСТОЕВА Райхьант,
Наьсарен-Вокзале № 13 йолча школа-интерната хьехархо.

ТХОНА ЛОВ

Семилетка план хана хьалха кхоачашъяра беррига шоай низ тIабахийта къахьегаш ба вай республикера къахьегамхой.

Республика беррига къахьегамхошца цхьана хьинаре къахьег Наьсарерча «Электроинструмент» яхача завода болхлоша, къаьстта гIалгIай мехкараша. Тха заводе болх бечарех ахаш хIана бац аьнна гIалгIай кхалнех ба. Дукха балха говзалаш Iомаяьй оаха укх заводе. Тхона юкъе ба обмотщикаш, токараш, штамповщицаш иштта кхыбараш. Ер кховлагIа шу да из «Электроинструмент» яхача заводе болх бу. Сона болх беча эрсийн гIалгIайн мехкараша шоай опыт хьа а луш новкъостал дарах обмотщица говзал дика Iомаяьй аз.

«Сердало» газета оагIонаш тIа кепа етташ араювл коммунистически къахьегама ударниех, балха тIа хьалха латтачарех, балха дикагIа йола опыт юваш йола материалаш. Цар дика новкъостал ду тхона. Оаха а тхоай хьинар кходац хьалха латтачарца нийсдалара. Смена норма 150—180 процент кхоачашъю аз. Иштта кхы дукха а ба тха заводе дика къахьегаш. Тхона чIоагIа лов дIахо йодача хана газета оагIонаш тIа балха хьалха латтача гIалгIай кхалнахах лаьца очеркаши материалаши хилар.

А. КАСНЕВА,
«Электроинструмент» яхача завода обмотщица.

ЛИТЕРАТУРАН КРИТИКАН ДУКХАГIА ЙОАКХО

Боккхача безамца деш аз вай наьна метталара газет «Сердало». Ше арадала доладеннача хана денз вай литература кхедеш хьадоагIа из. Цу тIа язде болабеннаб вай эггара хьалхара писателаши поэташи. Цу тIа язду вай таханарча литератораша а. Газето йоккха моттиг лоац вай литература дегIадоаладеча, яIана аьлча наьна меттала периодически арадоалаш «Сердалон» «Лоаман Iуйре» яха альманахи мара кхы хIама дац. Цудухьа сона ловра газето литературни оагIонаш ший йиш йолчох дукхагIа араяхар, цу тIа дукхагIа керда цIераши араьннача произведенеех йола критически статьяши хилар.

Со теш дукха дезача «Сердало» газето гIалгIай социалистически литературен искусствон дегIайоалаера ший оагIош камаьрша лоаттаергхиларах.

А. МАЛЬСАГОВ,
СССР Iилмай Академе Махк-Кавкерча филиала аспирант.

Ю. ФАТЬКИН. Грозненски мехкаьтта института студент.

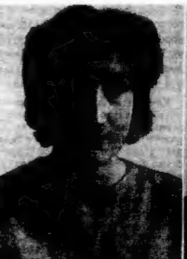

Л. ЕВЛОЕВА, КПСС Октябрьски райкома инструктор.

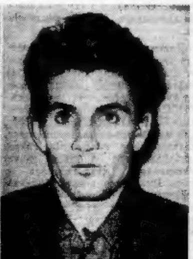

А. МИСЛАУРОВ, Нохч-ГIалгIай АССР культура министерства инспектор.

НОВКЪОСТА Н. С. ХРУЩЕВА КЪАМАЬЛ

(Йистедоалар. Доладур 1-ча оагlо тlа).

терца дешай хьакъехьа цар дагадараш цаlаш хиларо: машараи дунеи халкъашта юкъера кхоткам мелбаларан тlехьара, массане а деррига герз дlададаккхара а атомни герз дехкара а тlехьара, тайптайпара социальни строй йола паччахьалкхенаш машаре ехара тlехьара къовсам.

Дунеи халкъашта юкъера кхоктам мелбар духьа Советски правительства дlайолайир кхьа сферах деш дола ядерни тохкамаш дlададахарах, Лаьттана гонахьа ядерни герз тlадола объекташ орбита тlа ца яхийтарах дола Московски договор оттадара инициатива. Вlалла дукха ха йоаццаш СССР правительства дlакхайкадьд тlеме гlулакха лаьрхlа йола расщепляющи материалаш кlезигагlа хьае ше кийча хилар.

Тхо чlоагlа раьза да Алжирски Халкъа Демократически Республика правительства Советски правительства дlахьу из никъ хьаллоацаш хилара.

Эхь дола колониальни система цlенъяь дlаяккха гlерташ, герзаца лоаттабеча къовсама наькъаца а хlаьта ниттта кхьча средствашца а шоаш мукъададара, шоай лоlаме дегlаахара а социальни прогресса а новкъа довла къовсам лоаттабеча халкъашта новкъостал деш хилара хьакъехьа Советски Союзи Алжирски Республикаи цаlаш я.

Шоай паччахьалкхен, политически, экономически дегlаахар социализма идеяшца леладеш йола къона ший лоlамера паччахьалкхенаш хlара шера дукхагlа хул вай хана. Къам ший лоlаме хиларо тlехьа меттел социальни мукъадалара тlехьа а къовсам лоаттабеча халкъий дезал хадданза дукхагlа хул. Ха ше мо мара юкасоцалургlбоацаш я из процесс.

Тхо тешаш да, Ангола, Къулбехьен Вьетнама, Къулбехьен Корея, Къулбехьен Африка халкъаш, шоаш мукъадовлараи шоай лоlаме хилараи тlехьа къовсам лоаттабу деррига халкъаш дизза кхтдаргдхларах. Вай дакъала а буоц, хьал а лоац на пийсхои къовсам.

Советски Союз чlоагlа тешаме а къам ший лоlаме хилара а социальни мукъадалара а чдешта. Вай бlаьш миллионаш тешаме а дог цlена а доттагlий ба деррига дунен тlа, царца цхьана Африка, Аза, Латински Америка халкъашта юкъе а болаш. Дукха хьийоаццаш вай тlаийцавар Iербий халкъа лидерех цаI, Йеменски Iербий Республика президент маршал Абдулла ас Саляль. Тахан вай укхаза вежарий санна дакъъала буоц Президент Бен Белла керте латта воай алжирски доттагlий. Вlашагlкхийттача Iарбий Республика президента Гамаль Абдель Насера безаме хьехарах со укх гергарча хана цу доттагlал долча мехка гlоргва Египета халкъа къама докхха цlей — низ бола Нил дlакъовла ди дездеча. Цига вахача са йиш хургья президентаца Насерца, империализмаца колониализмаца духьала къовсам лоаттабарца цlи хезача сагаца вlашагlкхета.

Паччахьалкхений деятелаш ниттта вlашагlбеттабаларо кхы а чlоагlагlа чlоагlду халкъашта юкъера доттагlал, берригаюкъара машар лорабаран чlоагlбаран юкъе пайдана даьъа лаца йиш хулийт, паччахьалкхенашта юкъе массе оагlорахьара вlаши пайдане дола тlулаххаш шорра дегlаахара новкъостал ду.

Тахалара дуне — из дакиа а дац массехк итташ шераш хьалха хинна дуне. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце овлангара хийцар дунеи халкъий аренарча низий расстановка. Хlанз, социалистически паччахьалкхений низ бола дунеи система хьахиннача хана, къамаш-мукъададара болаьмо дерригдунеи, исторически толамаш хьахача хана, дерригача мехкашкара прогрессивни низаш халкъаш машаре дахараи кхерамзленнек тlехьа, империализмаци колониализмаци хьинаре духьала эттача хана низий боккхагlа бола оагlув империалисташкахьа а боацаш, машаргахьа, демократегахьа, социализмагахьа бола хьал эттад. Мукъадовлараи ший лоlаме хиларан тlехьа, къамеи социальни мукъадовлара тlехьа, дикагlа йолча кхоаненца тlехьа къовсам лоаттабеча халкъий духььал Советски Союз, паччахьалкхений дерригача социалистически содружество низ бола шит я.

Хlанз буржуазни прессе, къастача хьехама политически деятелашта юкъе дукха хабараш дуоц малагlа мохк хьаина тlехьабода яхаш. Из тема къастта йоахъя я цхьан оагlорахьара Советски Союза Коммунистически партеиа, кхьча марксистско-ленински партешта, шоллагlча оагlорахьара Китая Коммунистически парте кулгалхошта юкъе довзаш волча тайпара барт эгlар бахьан долаш. Цу хабарашта юкъе дукха моттиг лу колониальни Iаьдала карадолчара мукъадьнача е шоай лоlаме довлаш латтача мехкашта, малагlча наькъаца дlахьалхашка гlоргда къовстаде дезаш да уж.

Ниттта дараш дувцача ши ластам вlаши чоалбоал. Цхьан оагlорахьара, капиталистически дунеица лов уж мехкаш капиталистически дегlадаххара новкъадалар, цу новкъа уж дахар, цунца цар капиталистически дуне дохаргдоацаш хилар, из дала ше дахь, тlа сигле йолча хана хургдлаш хилар дlахьокхаргдолаш. Бакъда хlара волча кlезиг-дукха а дийшача сага хоп, производства средстваштен нахаи юкъера отношенеш хувцаялара хеддиза вахара общественни формаш хувцалургда. Цу тайпара капиталистически строй йокаргlбоацаш а ихилга бера ир санна, кхетам боаца уйлаш я.

Вокх оагlорахьара укх тайпара йола уйла а уттаю: Советски Союзаи Китая кулгалхоштеч юкъе барт нlгlа хиларах хlара мохк гlерт къона паччахьалкхенаш шийгахьа яха. Духхьала цуица дувзаденна лорхI Малхбузерча цхьаболча политически деятелаша Советски Союзаи къоначa дегlадоагlача мехкаштеи юкъера экономически бувзамаш, новкъостал дарах дола договораш. Цу тайпарча нaха деррига а шоай ершаца дуст. Царна моллагlа договор, кредит далар — из ший тайпара кхаъ балар хет: негахьа санна хьо тхоца хуле — лургда, хlаьта ца хуле лургдац.

Советски Союза къоначa дегlадоагlача мехкашцара гlулакхаш ниттта дувцаргда дукхьала лавочникий психологи йолча наха.

Советски Союзо цlаккха цхьаннена а кечбийхкабац ший дегlахара никъ. Вай партенеи советски халкъаи дика ков классови къовсам, къамаш-мукъадовлара тlехьа халкъаша лоаттабу къовсам цхьа цховлагlа долча мехкий хьаштий духьа а цар рецептехи указнехи а доацаш хlара мехка халкъо ше къовсама формаши методаши къастеш, ший хьаштий духьа, ший мехиа хьаштий духьа лоаттабелга.

Къамаш - мукъадалара тlехьа халкъаша лоаттабу къовсам эксплуататораштеи цар тоlабаь боахкараштеи юкъе латта къовсам санна, общественни дегlаахара объективни закон да, цуп ший истори, ший этапаш я. Капитала Iаьдала духьала лоаттабеча къовсаме къахьегама нах вlашагlкхетанза баргбоацаш бар, шоай профсоюзаш, шоай революционни партеш а ць кхычар духьа, кхычарна болча пайдана а боцаш, эксплуататорех мукъабовла, монополей Iаьдала кlалхара бовла къовсам лоаттабарь. Цу къовсаме нах шоайла вlашагlкхет классови принципах. «Массе а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!» яха лозунг на къахьегама лозунг, из моллагlча къамах болча наьха болхлой лозунг да, хlана аьлча царна цхьатарра бала тlаотт эксплуатацеи низа · Iоткъамахи.

Аз дуккхаза а дийцад са беран ихелета хаи Донбассе дlаяхай, яхаш. Боссен Генефельден машиностроительни заводе, немций капиталисташта бола бе, французски компанена кара хиппача рудникашка болх бе бийзаб са. Эрсий капиталисташта а болх бьйаз. Хlаьта са ала йиш я хрея хорсамал мерзагlа яц, аьина. Капитализм, цуп эксплуататорски чулоацам, моллагlча меттала цу а вокх капиталиста, пах теlабечо буце а, цхьатарра ба.

Къахьегама наха цар болхлой вошала тlехь башха дац цlока бос башха хилар, ньамах хьавалар, моллагlа ды лелабар. Балха наха шоай дерригача дегаца, шоай берригача классови сакхетамца холу, боаз, «Массе а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!» яхача лозунга нах тlаувзаш бола яяз. Цар кхетаду низа вlашагlкхетарца хилар, монополисташта, колонизаторашта духьал лоаттабеча къовсаме къахьегама нах вlашагlкхетача цар низ дукхагlа хулга.

Хlанз вайцига хьоашалгlа вена ва вай доттагlа Президент Ахмед Бен Белла, цуп доттагlийца соратникаши. Доазол дехьа а дуоц, хьайла, Советски Союз гlерт Алжира кулгалхой хьаста, уж Советски Союзаца гlоргболаш, яхаш.

Цу тайпара из хургийн вож хургдийн яхаш хабараш дувцарашка а зулам доахарашна а ала мегаргда оаха тхоай дегlаахара никъ цхьаннена а кач боллац, из эггара дикагlа оахош лоархlе а аьина. Ленински новкъа долхаш социалистически общество хьалъйий вай, теламца кховчашъю воай парте XXII-ча съездо лень решенеш цига тlайица коммунизма материально-технически базе йилара программен.

Вай доттагlа Президент Бен Белла а цуп соратникаш а вайцига баьхкаб советски халкъ миштта лах, 40 шера баьче революционни новкъа цуина фу карагlдиъинад, хьалха цуига фу хьоа хинпад, хlанз малагlа хьал да, малагlча новкъашцеи средствашцеи из дуданнад хьажа. Кхьча мехка кар-да вехар хьалдара опыт йовза безаи хилар кхетадеш да. Алжирски халкъо ше хоададергда малагlа опыт, балха малагlа формаши методаши шийна дукхагlа мегаш я. Хlаьта вай дика а хеташ дlагойт воай алжирски доттагlашка воай опыта гензаш, вай ях, гой ер ба тха никъ, ераш да тха толамаш, ераш да оаха де лерхlараш.

Вай воай низ кхоачаш дола новкъостал ду къоначa дегlайоагlача паччахьалкхенашта. Вай из ду дуккьала халкъаш бlубенна новкъаш тlа уваоттийтар, царга шоай лоlаме хилар чlоагlдайтар, шоай экономика дегlайовлайтар дукхьа, эксплуататораши нах теlабехьараши боаца, ерригa средствашерригa гензаш халкъа кара хургйола строй цар хьоергйолаш. Хlаьта из ба а ба дегlаахара социалистически никъ. Укхаза со ала декхарийла ва дунеи тlара дукхагlа дола халкъаши мехкаши цу новкъа, дерригача адамашта эггара прогрессивнегlен эггара ираз долацагlен болча новкъа довлар хьаштдолаш да тхо, аьнпа.

Вай хьаштдолаш да нах тlатlа дикагlа бахар, хlана аьлча революционера дунеи нийсхоя общество оттаяра тlехьа, дерригача халкъашта бола Машар, Къахьегам, Паргlато, Вошал, Ираз бахьан къовсам лоаттабарал сий долашагlа хlама дац. Цу йоинхийча идеалий духьа шоаш кхорамъ кlалъуоттт революционераш, каторге ух, бов, цар на ду нах къовсама хьалгlоттабара, эксплуататорех мукъабахара а материальни духовни гензаш хьевраш шоай къахьегамах дахпача деррига берпатах пайда эцаш хургбола къахьегача сага мадоагlара дола вахар Iалашдара а повкъостал дер дукьа.

Гайне е гаиза ях вай — марксисташа - ленинцаша ший цхьан полюсе рузкъа, вокхан тlа — къали мискали йола къаьна дуне нердача дунено тlехьашка доаккхаргда. Хlаа, нердачоа тlехьа лоаттабеча къовсаме вай хьалдергда деррига лаьтта нерда дуне, цу дуноп цlи коммунизм я!

Е уйла а ше маярра белгалъякка бозен бар са — вай къовсам лоаттабу, къовсам лоаттабергба тайп-тайпара социальни строй йола паччахьалкхенаш машаре ахара, машар чlоагlбера тlехьа. Цхьабакъла, Советски Союзо цу гlулакха тlабохийта ниа пайда луш хургба, нагахьа санна машаре дахнагеи машари шийх тlаша болча воих оагlоно а машаре дегарех довлача бернатах, цунах юххера а хьяхулачох — вай планета тlарча машерах — дучеа тlара деррига халкъаш пайда эцаш хила дезалга реально кхетадойа.

Нагахьа санна цхьаболча паччахьалкхени политически деятелашта доккхача мехкашта шиъе машар Iалашбара лерда тlа машаре дахара принципаш йисте а йовл, хlаьта зlамигача мехкашка гlелал яхьа, кхерам тlалоаттабе, цар суверенитет, уж шоай лоlаме хилар ца ларlа, цар чурча гlулакхашта юкъе лелха мегаргва аьина хете, уж чlоагlа гlалат буп. Советски Союз цlаккха а раьза хургьяц машаре дахара принципаш ниттта кхетаора, цу тайпара йола агрессивни политика лелаерашта духьала хьинаре къовсам а лоаттаберглба. Цунца дувзаденна са ала безам ба кубински халкъ ший лоlаме хилар, цуи кхерамзле, машар Iалашбеш дола лозунгаш санна Кубински Республика Премьер - Министра Фидель Кастро хьехкайнадь пха хьал дизза хьаллоац Советски Союзо, аьина.

Хlанз Америка Вlашагlкхийттача Штаташка йоккха гlар айнай Куба фен аренашка американски разведывательни самолеташ ахийтара деша хьакъехьа. Уж полеташ яра цкьа лерд лаха а гlерт цига, цу хьакъехьа Вlашагlкхийттача Штаташтен Советски Союзан никъе бах цхьа барт ба яхаш а дуоц. Из, боккъалдар аьлча, бlехадагалаьца хlама да. Цу тайпара ниттта боь барт хиина а бен е хила йиш а яц. Советски Союзо цlаккха а барт бергбац кхьча паччахьалкхенца, моллагlа бале а боккха а зlамига кховлагlча мехка зе даргдолаш. Вай массеза яха а яьхад, хlанз цlаьиха а ях, Куба хьакъехьа ду кхерамаш, цуп суверенитет талхоага дlахо дахьар, Куба фен аренашка чугlертар катастрофически тlехье йолаш хила тарлургда. Цул совгlа на эггара хьалха катастрофа хургья Кубане дукхьалара провокацейи агрессии политика лелаерашта.

Вай цlаьиха а дlахийта безам бар цlерца ловзар дораша, цар кхетадергдолаш, машаре дахара принципаш толхаярца, кхьдола мехкаш ца ларlарца цар дуне дунеи кердача тlема цlерала кхосса, шоай паччахьалкхений халкъашта боккха бала тlеоттабе тарлургхилар.

Аз хьалхехьа а аьлар Советски Союзаи Алжираи юкъе етта а втта, дегlадоагlаш да дика, доттагlлел гlулакхаш. Вай чlоагlа раьза да цуниа. Вай геттара чlоагlа раьза да Алжираи Кубанеи юкъе а цу мехкий сий долча кулгалхошта вай доттагlашта Ахмед Бен Беллайиеи Фидель Кастройеи юкъе а ниттта дола дика гlулакхаш оттараи чlоагlлуш хилара. Шоай лоlаме хилар чlоагlдара тlехьа къовсам лоаттабеча а дегlаахара социалистически никъ лаьцача а Алжирски Халкъа Демократически Республикаи Кубински Республикаи халкъаш вlаши дувз чlоагlача доттагlлено.

Дукха деза новкъостий! Тахан укхаза гулбеннаб советски нах, котъньнача социализма мехка вокалаш, социалистически мехкий вокалаш, колониализмана духьаларча къамаш - мукъадовлара къовсама байрахх лаха дlахьоцу болча, социальни прогресса новкъа дlахьалхашка йолача Алжирски Халкъа Демократически Республикера вай дукха беза хьаший, хlаьта ниттта доазол дехьара хьаший, капиталистически мехкашнарча дукхача коммунистически партей вокалаш. Цо капитализмана, колониализмана, империалистически монополешта духьала къовсам лоаттабеча вай хьнарча верттерча революционни нахь низа цхьоагlо гойтар санна хlама ду. Вай массане а дегаш урьуоттаду деррига адамашта йсла верда, сийрда кхоене хьоаре йолча юкъарча уйлаша. Вай тешаш да, из цхьоагlо чlоагlйеш, ясай мутlараш кхы а чlоагlагlа кхоча а деш, вай воашта дага доллла сийлен гlулакх кхочашдергдларах.

Дакъала хийла дунеи тlа хьалха лоттаа, революционни, демократически низий цхьоагlо!

Цlаьна а дог чура дакъъала ву аз вай веза хьаша Президент Ахмед Бен Беллеи берригa алжирски хьаший!

Дог чура дакъала буоц вай дунеи халкъашта юкъарча коммунистически болама деятелаш, хlаьта ниттта укхаза бола берригa новкъостий а!

Дакъала хилда къахьегамхой дунеи халкъашта юкъера цlай — 1-гlа Май!

Дакъала хилба машари социализмий!

* * *

Н. С. Хрущева даьча къамаьлга чlоагlа уйла тlаяхийта да а дийнар, чlоагlа тlоараш деттаи дукхавеа юкъагlа а дахар.

(ТАСС).

МАССАЗА А КЪОНА ВАЙ МАЙ

Москве Цlеча майдан тlа хинна цхьоалагlча маера паради демонстрации

Ший Iаьржача кипца, знамеца, улицашкарча берий гlар-тата на бlаьста юхаухаш санна, юхаух Мае цlей. Майдан тlа шерш байракхаш, лел оркестрий гlаза турбаш.

Массехк минут яьнача гlолла дlайолалургьа парад, хlаьта мая цlей Цlеча майдан тlа царгда.

Массаза а санна, дукха хьаший ба Кремла пенашта юкерча трибунаш тlа. Укхаза гулбеннаб КПСС ЦК членаш, халкъа депутаташ, цlи хеза къахьегама нах, бlухой, Iилмахой, культура деятелаш. Трибунаш тlа ба і Май дезде дунеи дукхача мехкашкара Москве баьяна доазол дехьара хьаший.

Цига ба дипломатически корпуса членаш, доазол дехьарча паччахьалкхений тlема аттатеш.

Массане а тlоараш тох. Москвичашеа хьашашен дег тlара моаршал хетт В. И. Ленина Мавзолея тlарча центральни трибуна тlа хьалтlабоалаш латта Коммунистически партеи Советски правительстваи кулгалхошта — новкъостишка Л. И. Брежнева, Г. И. Вороновга, А. П. Кириленкога, А. Н. Косыгинга, А. И. Микоянга, Н. В. Подгорнига, Д. С. Полянскига, М. А. Сусловга, Н. С. Хрущевга, Н. М. Шверникага, В. В. Гришинга, Л. Н. Ефремовга, Ю. В. Андроповга, П. Н. Демичевга, Л. Ф. Ильичевга, В. И. Поляковга, Б. Н. Пономаревга, А. П. Рудаковга, В. Н. Титовга, А. Н. Шелепинга.

Партеи правительстваи кулгалхошца цхьана центральни трибуна тlа — «Халкъашта юкъера машар чlоагlбарах» теладе дунеи халкъашта юкъерча Ленински преме лаурет, Алжира къамаи кортамукъален Фронт яхача паркорте генеральни секретарь, Алжирски Халкъа Демократически Республика Президент Ахмед Бен Белла, Кене Африкански къаман союза яхача доал деча парте вице-председатель, чурча гlулакхий министр Ажума Огинга Одинга, Москве ха йоаккхаш йолча Кубай Революционни гервацарча низий политйолхлой группа кулгалхо, Революционни гервацарча низий политуправлене начальник майор Хосе Каусе.

Куранташа гургал тох. Спасски хоанаIарашкара аравоагlа СССР оборона министр Советски Союза Маршал Р. Я. Малиновский. Майданна юкъе цуига рапорт лу парада командующе эскара генерала А. П. Белобородова.

Гобаьккха бlуташка хьежа вьенавул тlехьагlа трибуна тlа хьалтlа а вахье къамаьл ду Советски Союза Маршала Р. Я. Малиновске.

* * *

Локхаш бlуний торжественни марш а йолаш гучайоал тlема академей колоннаш. Хьйоагlа вай эскара къьнагlа йолча лакхерча дешарл заведене—М. В. Фрунзе цlерахча Тlема академе, В. И. Ленина цlерахча Тlема-политически академе, Ф. Э. Дзержинске цlерахча Тlема инженерни академе, бронетанкови бlуний Академе, химически лорававдара Тlема академе, В. В. Куйбышева цlерахча Тlема-инженерни академе, Фоцарча тlема академе деша бaglараш. Дуккхача эпсарийи инаралийи парадни мундираш тlа лел Советски Союза Турпалий «Дошо Седкъий» — тlема декхар кхоачашдеча, хана хьахьекха къонахчали майраш бахьан долаш белгалвоаккхаш йола эггара лакхера знакаш. Вай Даьхен 12.000 совгlча тешамерча воlаений йоккха цlи. Вай халкъо де а доагlаш доккхал ду Советски Союза Турпалий сий долча плеядаца гражданскии Сийлахь-боккхача Дай-мехкен тlемашка доккхя дакъа лоацаш хиина, ший кховзткъо итт шу дузача дийнахьа из совгlат деина вола КПСС ЦК Хьалхара секретарь, СССР Министрий Совета Председатель новкъост Н. С. Хрущев хиларах.

Академешка деша багlарий колоннаца тlехьа йоагlа Н. Е. Жуковске цlерахча Фоцарча тlема инженерни академе подразделенеш. Цул пенашта юкъе кхьча авиаторашта цхьана теоретически гlовзалий керда лаккхалеиаш lомаеш ба вай космически турпалаш а — Гагарин Юрий, Титов Герман, Николаев Андриян, Попович Павел, Быковский Валерий, Николаева-Терешкова Валентина.

Эзар турба чура йоагlача оаза мукъамах майдан йиста тlа гlолла гlа боагlаш боагlа тlема училищешка деша бaglа курсанташ. Беттигаш а тухкаш, формекаш а юхкаш цхьатарра шерра гlа боахаш, белаш тlа лаш тулаш а йолаш тlехбоал морякаш — хургбола Тlема-Форда Флота эпсараш. Хоза нийсльча тlерча баракъо бlарг гlадбуташ, кара лаьца топаш а йолаш, цхьа бесса гlа боахаш тlехбоал РСФСР Лакхехьарча Совета цlерахча Училища курсанташ, цул тlехьагlа — баьццара фуражкаш тохкеш бола пограничникаш. Рагlнони толха па еш йоагlа Ф. Э. Дзержинске цlерахча дивизе подразделенеш.

Деттаи тlоараш а долаш Мавзолейна юкхе гlолла къона суворовцаши нахимовцаши накъа баьхачул тlехьагlа майдан тlа гучайоал «Гвардия» яха знак тlайола бронетранспортераш. Тlаккха йоагlа гlоръьнинд йола М. И. Калинина цlерах йола мотострелкови Таманиски дивизи. Тlемеи политически кийчо еча доккхий толамаш дахарах ларкхl а йоагlаш вай Герзашцарча Низий маяк лоархlаш я дивизи.

Мотострелкови подразделенешта тlехьа Цlеча майдан тlа гlолла боагlа десантникаш — вай фецарча десантни бlуний хьалха латтача довкъоох цхьоане бlухой. Тlехйоал Гвардейски Кантемировски дивизе низ болча танкай колоннаш, цул тlехьагlа — тайп-тайпарча калибрах йолча артиллерe батареяш; хlинзарча образецах аьча «Катюша» яхача реактивни установкай подразделенеш.

Тlаккха цигга гучаловла кхы а чlоагlа непиолекхаш дола герз тайпаш. Ракеташ. Царца кийчдаь да вай майра Герзашцара Низаш. Дил шу хьалагlа дукхьашха тlема параде бlаргабайра москвичашта ракетчикаши цар башхадика тlема техникаш. Хlанз тlехдоалаш латта ракетни бlунаш керда хетац, хlаьта трибунаш тlа латтача дукхачарна хlанз къоастаду ракеташ малагlча классах я, мел гаьна йолх, хьожаньча моттига мел сарга кхет.

Цхьацца мутlарах йиъ-йиъ йолаш йолх фецарча тlема дукъарча вай тешамерча оборона довкъошта юкъейоагlаш йола доккхий доаца ткъамаш доахка дото бесса зенитни ракеташ. Юха а параде дакъа лоацаш я пилот тlавоацаш гаьнкара доагlа нхорч луицаш йола подразделенеш. Уж ракеташ кораерзаяра опыто, Iомалул кхувсаро хьахьекхар фега-космосе гlолла бена тlеме дlанзара моллагlа а средстваш хlалаг яра Iальмате дика тlема торонаш йолаш уж хилар. Шоаш лелача гусенични установкаш тlа латташ а сийрдеи защитни беташ а долаш, оперативно-тактически гlулакхашта лаьрхlача ракетий подразделенеш. Тlахьежача цар низ болча дегlмаштен боеголовкаштен чубеллача низага лалача тайп-тайпара а уж. Цlеча майдан тlа дукхьашха бlаргагу вайна керда укхара герз — шоай лелача якусача установкаш тlа шолха оттаь ракеташ. Хьалхе лаьца кlай-сийна тlема-форда байрахх а йолаш йоах сира-болата бос бола, тlема немай оагlошта хьакха басар дагалохийташ йола ракеташ. Уж я гаьна кхуьсей хина кlалхарча флота ракеташ. Хина кlалхара кхосса йиш йолаш а боккха низ болча ядерни боеголовкаца моллагlча континентера агрессора объекташ хlалакье низ болаш а я уж. Ракетий конструкции тешаме хилара Iалашду уж мичча хана а тlеме кийча хулга. Низ болча тягачаша дlаккхуулача, къьастта шоай тайпарча тележкаш тlа а латташ боагlа стратегически ракеташ..

Цхьоалагlча мая парад чаккхьяла таргакхьчай. Вlуний торжествени маршага хьежаш латтача москвичаша доккхал деш цу минуташка уйла ю вай халкъо машарера беркатера къахьегама феладица лорабеш латтача Советски Эскарен Тlема-Форда Флотен берригача тlемахой. Хlаьта цу минуташка дуккханешта дегаюх дукха новкъоста Н. С. Хрущева даь къамаьл а цунцара ер дешаш а: «Вай мехка доахаьа дика экономически потенциал — из а общества вахара лардий лара, — хинна Iап, цул дохкьа а ший машарга къахьегам лорабергбола нердагlа йола хlонара средстваш а».

* * *

Майдан тlа бlаьхкача шил мутlарах дlаотт спортсменаш. Фанфаристаша хьалайъар шоай фанфараш, тlахьехама сигнал еа, спортивни довзараш дlадовалу.

Майданна юкъе шерра го а бийи дlаотт спортсменаш. Сакъердаме халкара йиш йолалу, тlаккха гома юкъе деля халкарной. Массехк бlаь саг ва уж. СССР халкъий къаман костюмаш юхкаш болча халхархоша «Халкъашта юкъерча доттагlала духьа» яха сюита ю.

Йиш соп. Вlаши кулгаш луеш итт эзар зlамигача сагон йолон, тlаккха майдан тlа дукхкхача оазех деп: «Вай парте Ленински Центральни Комитета—Хоастам! Хоастам! Хоастам!».

Цу хана СССР халкъий костюмаш тlаюкхаш долча шоазтхьа беро лагlаш тlа гlолла лайдда Мавзолея центральни трибуне хьалтlа а дальл зиазаш лу партеи правительстваи кулгалхошта, доазол дехьарча вай безача хьашашта.

Физкультурникий парад чакхйоал. «Интернационал» дек. Из дукхача меттал хьаллоац Кремлевски пенашта юхе гулбеннараша.

Исторически музей йолча оагlонгахьара гучайоал демонстрантий колоннаш. Шоай дездеш боагlеча столицерча къахьегамхошта хьалхашка эггара хьалха гучабоал байракхаш лелаераш. Колоннена хьалха тlехъаякх Ленина орден йоалла Москвай байрахх.

Москверча къахьегамхоша тешшаме кхоачашду ленински ваха. Советски паччахьалкхен деррига истори хьалоладеича денз хьалха латташ хьабоагlа уж социализми коммунизми хьалъеча. Ниттта укх шерарча Цхьоалагlча майна хьалха шерра социалистически ях а йоаржаь, новкъачаша хениа хьалха 28 априле, кхоачашйир бlь бетта план.

Майда тlа йоал дукха ха йоацаш ший дезткъа шу дизар белгалдаьккха йола «Марсо гонв» яхача завода сий дола воллоспаш. Тlехкиа болет хьалеш йола йоккха предприяти а хинна дlаэттай из Советски Iаьдал латтача шерашка. «Марсен гонв» продукции мехкарча дуккхача заводашка йола, доазол дехьарча эташ паччахьалкхенашка дlахлуьайт.

Партеи правительстваи кулгалхоша трибунаш тlа гул мел бинараша цхьана моаршал хетт Владимир Ильича цlерахча гlоръьнинчв завода вокалашка. Ильичевцаша даьача доккхача цlеча кlеда тlа латт дешаш: «Ленина гlулакха тешшаме да!» Завода коллективо Даьлена, партена рапорт лу предприятия этташ бригадаша, участкаша, юкъюкъерча цехаша кlанзле а коммунистически къахьегама цlа яхкхай яхаш. Завода рационализаторашa семпаетка фонде диллад ши миллион сом совгlа ахча.

Цlеча майдан тlа гlолла тlехйоал кердача цlиной, йоккхайча машиний станокий макеташ, советски химикий, металлургий, горнякий, гlишлонхой толамех дувцаш йола хоза кийчъа панно.

Дерригача советски халкъаца цхьана дехарча къовсама оагlцагlоаккхаш бен бола тlаьдехаи санна тlадийяр москвичаша юрта бохкам интенсивно дегlаболлабара йоккха программа отталучо КПСС ЦК февральски Пленума решенеш. «Юртий эхкаланта — шерра никъ!» яхаш дийча е йолаш йолх бен ба уж. Укхазара, Цlеча майдан тlара, шоай дlайоха моаршал доьхийт столицерча къахьегамхоша укх деницка бlаьстан юкъе культураш дlаери балкаш хьокхаме чекхдалар духьа, лаьттцинарон хьайбцашарон йолла продуктш тlа-тlа дукхагlа ялар духьа укх динопка пуь лелаш болча юрта боахаме берригача болхлошка.

Йиззача боккъонах Iилман цитадель лоархlаш я советски столица. Укхаза я СССР Iилмай Академе, бlаьр Iилма-толхама учреждененаш. Москвицаша Iилма хоше делкиб дакъа лоац коммунизм хьалъяра гlулакха яха. Юкъарчая доацаш цар дакъа а доацаш вахха укх тlехьарча шерашка хьалий зоараш керда машинаш, механизмаш, аппараташ, тайп-тайпара оборудовани. Дерригача дунейна доазаш да космос карерзаеча, маьршача гlулакхашта атомах пайда эцача вай Iилмана карагlдаьнца доккхий толамаш.

Цахаддаш майдан тlа хьалтlаух демонстрантий керд-керда колоннаш. Трибунашта хьалхашка гlолла тlехбоал деррига дуненно герга советски культуре сийле яьхха писателаш, художникаш, артисташ. Царна тlехьа боагlа студенташ, техникумешка, профессионально - технически училищешка деша бaglараш. Советски нагийча пахацеи мехкарашцеи цхьана цхьан мутlара эта, чlоагlа вlаши кулгаш чоал а тайса, гlа боалаш боагlа вай дешара заведенеша беза хьаший санна безаш тlайийна бола доазол дехьарча мехкий кагирхой, знаваш.

Дерригача дунеина хозаш дал КПСС ЦК Цхьоалагlча майга даь дlайха тlахьехамаш: «Дакъала хийла Московски совещаней Декларацеи Заявленеи лерда тlа латта дунеи халкъашта юкъерча коммунистически болама цхьоагlон кхоабалара!», «Дакъала хийла дунеи социалистически система—дунеи халкъашта юкъерча боккхой классо кхолар! Дакъала хилда деррига социалистически мехкашкарча халкъий вежарий доттагlал цхьоагlон!».

* * *

Цlеча майдан тlа хинначa Цхьоалагlча маерча парадои къахьегамхой демонстрацеи цlаьнкха а кхы цlаькха а дог тешадеш хьахьекхар Советски Союза Коммунистически партиа новкъост Н. С. Хрущев керта вола цуп Центральни Комитети боарем боацаш чlоагlа эй мехкарча къахьегамхой тешам беррен царна дуклн гаша хилар. Парти массаза а халкъаца я: халкъ — массаза а ленински партеца!

В. ГРИШИН.
Н. ДЕНИСОВ.
Л. ПОЧИВАЛО.

(1964 шера 2 мая арадаьнача «Правда» тlара)

1964 шера Москве Цхьоалагlа май дездар. Къахьегамхой демонстраци.
В. Соболева сурт.
ТАСС фотохроника.

БIАЬСТАНИ КЪАХЬЕГАМЕИ ЦIЕЙ

ГРОЗНЕ ХИННА КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕМОНСТРАЦИ

Цхьоалаг1ча мая Iуррехь арабаьлар Грознера къахьегамхой хоза кийчъьлча улицашка. Массанахь гуш яр цIе байракхаш, транспоранташ, плакаташ, декаш дар кхлеш. Берригга советски нах санна, уж арабаьлнабар вай мехка коммунизм хьалъяра лоаттабеча къовсаме цIоашта карагIдаьнна толамаш гойта, хьамсарча коммунистически партена шоаш мутIахьа хилара цIаьнха а тешал де. Машар лорабара дерригача дунен тIарча къахьегамхой бартцхьоагIо чIоагIъяра тIехьа я цар уйлаш.

...КIезиг-дукха муз а хьекхаш кхаьла яр Iуйре. Бакъда, итт сахьат доаллаше, демонстраци йолаялярга хьежаш хилча санна, цIаьхха гучабаьлар малх, сийрдаьлар сигале. Дошо аIаннарча къоагайир Iуйре. Ленина цIерахча майдан тIа гIолла къонах, ховал, низ гойташ чаккбаьлар города спортсменаш.

Спортивни къовсамашка шоаш даьха толамаш хьагойташ йола кубкаш, призаш, грамоташ бе вовхк царна. Хоза кийчъяьй колоннаш.

Дешархоех латта йоккха оркестр хьалха йолаш массане тержам тIаозаш нийса, гIозбаьнна боагIа профессионально-техническа дешара заведеней дешархой. Цхьоалаг1ча майна хоза совгIат кийчдаьй цар. Механизаторски кадраш кийчъяра план 132 процент кхоачашъяьй.

ВIубенна, шоай низаш вай мехка коммунизма материально-техническа база хьалъяра кхо па деш къахьегаргдолга хьагойташ боагIа кхоана заводашка, гIишлош хьалъеча, мехкдаьтта доакхача болх бергбола хьийкъа илеташ хьалхадергдола кагирхой. Шоай бокхагIа болча вежараша, йижараша, даьша дIадоладь сийлен гIулакх тешшаме чаккдоаккхаргда цар. Из къаьсга хьагойт тахан дешаш болча кена цар даьхача къахьегама толамаша, цар гоаваца кулгаша.

ХIара колоннаарча хатирхошен мехкарашен дахь шоашта карагIдаьннараш довзийташ дола плакаташ, лозунгаш, рапорташ. Коммунистически хьисапе даха а деша а лаьрхIад дукхача училищай кагирхоша.

ЗаггIе балабенна, хоза кийчбенна боагIа городерча школай дешархой. Хьалхарча мугIаре ба № 21 йолча школа дешархой. Дезача цIайна дика толамаш даьхе нахъа бахкарах из сийлен моттиг яьккхай цу школа дешархоша. Царна тIехьа боагIа города кхыча школай дешархой, хьехархой. Укх шера бIаьш тоннаш тича аьшк гулдаьд дешархоша, дIаерIай итташ эзараш гаьнаш, вIашгIьехкий Iалам лоралеш йола «баьшцара патрулаш».

Трибуна юхе гIолла тIехбоал города байракхаш яхьаш боагIараш. Цар хьалл Грознерча къахьегамхой демонстраци. Сийлена накъа баьккаб Грознера къахьегамхой дезача ЦIейна. Доккхий къахьегама толамаш даьхад цар Май сийна йоаржаьча социалистически яхье. Промышленноста предприятеша тIехкхоачашъяьй цхьоалагIча квартала план. Духхьал дIадахача шера города болх бе йолаенъяй керда промышленни предприятеш. Къаьстта дегIвеней химически промышленность. Доккхий толамаш даьхад мехкдаьттахоша. Беррига низ тIабахийта къахьегаш ба уж КПСС XXII съезда решенеш, парте ЦК декабрьски февральски Пленумий решенеш толамца кхоачашъяра.

Укх шера майски демонстраци хьаелла сий кхаьчар Октябрьски района къахьегамхошка. Мая сийна яьржача социалистически яхье хьалхле яьккхай цар. Хова тоахь, кийчъя я Октябрьски района къахьегамхой колонна. Вай хьамсара парти даьккъала юцаш, машар, къахьегам хестабеш дола лозунгаш, плакаташ да хьагуш. Района къахьегамхоша дахь шоай толамаш дуццаш дола рапорташ. Хаьал хьалха кхоачашъяьй биъ бетта план, чIоагIа лакхъяьй къахьегама овсарле.

Гучайоал «Октябрьнефть» НПУ къахьегамхой колонна. Цар а хаьал хьалха кхоачашъяьй биъ бетта план, доккхий толамаш даьхад мая сийна. Плакаташа дувц дIахо де лерхIараш. Итташ эзараш тоннаш мехкдаьттея дукха тази вла лерхI цар эзача Даьхенна планал совгIа укх семилеткаь. Царна тIехьа боагIа бурув деттача контора болхлой. ЧIоагIа къахьийгад цар «Iаьржа дошув» лохеш. Сийлена накъа баьккаб дезача ЦIейна бурув деттараш.

Дог гIоздоаккхаш я Нохч-ГIалгIай химически завода болхлой колонна. Из республика йоккхача химе къона предприяти я. Бакъда, хIанзале даьха толамаш дика да. 20 апреле кхоачашъяьй биъ бетта план. «Толамашца кхоачашъергъя КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш» яхаш плакаташ да лакха айдаь.

Къахьегама совгIаташца накъабаьккаб Цхьоалаг1ча майна Грозненски машиннаькъа болхлой а. Цар дахь шоай толамаш гойташ дола плакаташ. Вагонни депо коммунистически къахьегама предприяти я. Цудухьа хьокхамаш а де лакха. 3,2 процент лакхъяьй къахьегама овсарле, кходаьд 15.000 сом. «Йоккхача химе мухьашта—шерра никъ!»—иштта тIахьехам беш да цар даьха лозунг.

Кхы дукха а предприятеш я Октябрьски районе лакха хьокхамаш долаш. Урдаттача дегашца арабаьннабар цар болхлой демонстраце. Керда иоталонаш яхара шоаш кийча болга хьагойтар цар.

Заводской района къахьегамхой колонна йоал Ленина цIерахча майдан тIа. Трибуна тIара моаршал хетт мехкдаьтта чакхдоахарашка, химикашка. Хоза кийчъяьй коммунистически къахьегама предприяти яха сийлен цIи яьккхача нефтемаслозавода колонна. Лакха айдаь дахь мехкдаьтта чакхдоахараша «Сийле а хоастам а хилба хьаьнала къахьегачарна» аьнна дешаш тIаьола плакат. Дукккача сменаша, установкаша толамца кхоачашъяьй 4 бетта план. Денна шерагIа, кIоаргагIа баржаш латт установкашка, технологашта юкъе коммунистически хьисапе къахьегара тIехьара къовсам. Волхлочун сий дола цIи лакха лоаттара тIагIертта къахьег завода болхлоша.

ГIалвугаш да Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектива хьокхамаш а. Российски 30 миллиарда юкъе 5 эзар сом диллад технологаша. Къаьстта дика къахьийгад № 3 йолча цеха болхлоша. 9 апреле 4 бетта план кхоачаш 4 яь планал совгIа дукха продукци арахийнай цар.

Шоашта карагIдаьннараша гIозбаьха боагIа Заводской района къахьегамхой. Хьагучайоал крекинг-завода коллектив. Мая сийна яьржача яхье белгтала дика болх баьб № 9-10 йолча установка технологаша. БIаьш тоннаш мехкдаьтта сийрда продукташ кхоьй цар. Коммунистически къахьегама ударник яха цIи яьккха 615 сет ва заводе, коммунистически хьисапе къахьегаш а бахаш а ба дуккача установкай технологаш. Партен правительстван тIахьехамашта жоп а луш химически промышленноста бIаьш тоннаш мехкдаьтта продукташ кхоьй крекингисташа.

«Даьхенна дуккагIа лургда фенол, ацетон». Уж дешаш тIаьола плакат а яхьаш боагIа Грозненски химически комбината болхлой. Дукха кIамаш карагIдаьннад Грозне химикашта. Халкъа боахама хьинзаци яра эшаш йола тайп-тайпара продукташ арахец цар. Хьалъеш латт керда мошносташ.

ЦIейна накъа боагIаш керда толамаш даьхад машиностроительно-арматурни завода коллективо. 123,8 процент кхоачашъяьй 4 бетта производствени программа.

Трибуна юхе гIолла чакхбоал ГрозНИИ Iилмахой, гипрогрознефта коллектив, нефтяной техникума студенташ. Производствацара бувзам чIоагIбара, цуча Iилман лаьрла тIа новкъостал дара, дуккагIа мехкдаьттен гази яккхара, боккъонца бола мехкдаьттахой хилара тIаерзаьв а цар уйлаш, цар гIулакхаш.

Мая сийна кийчдаь совгIаташ хьагойташ йолча транспоранташца, плакаташца, производства маький портреташца майдан тIа йоал магистральни газопроводий Грозненски управлене, новогрозненски ТЭЦа, слюдяной фабрика коллективаш, грозпромстрой треста гIишлонхой тампонажни контора, кондитерски фабрика, кхыча предприятей а болхлой.

Ленински района къахьегамхой колонне эттара хьалха йоагIа «Красный молот» яха завод. Цун коллектив хьокхаме къахьег укх шера. Российски 30 миллиарда чотах итташ миллонаш ахча кходаьд. Заводе коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш 30 бригадеш участок а.

Укх шера дукха кердакараш балха юкъехийлад Грозненски швейни производствени объединене коллективаша. Къахьегамхошта дикагIен хоаагIен баракъаш дара дукха гIулакхаш вIашгIехьдаьккхад цар. № 5 йолча фабрика болхлоша 25 апреле кхоачашъяьй биъ бетта план. Хоза кийчъяьр цар шоай колонна. Фабрика маьккий портреташ дахьар болхлоша.

«Коммунистически къахьегама цIи яккхара къовсам лоаттабеш я «консервни завод» — яха плакат хьалха а долаш боагIар завода къахьегамхой. Планал совгIа биъ бетта миллион банка арахийнаь цар.

Гучайоал гIишлошъеча материалий объединене коллектива колонна. 104 процент кхоачашъяьй биъ бетта план. Сийлен декхараш латт гIишлош ераша хьалхашка. Уж кхоачашдара низи хьинари кхо ца де дош лу объединене болхлоша.

Трибуна юхе гIолла тIехбоал юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерства, «Сельхозтехника» объединене болхлой. Колонне дахь республика юртбоахама маьккий портреташ. Плакаташ тIа белгалдаьха да КПСС ЦК февральски Пленума решенеш толамца кхоачашъяра цар лу балхаш. Юртбоахама интенсификаци яра дешаш дика кхетадаьд массайолча моттиге. ХIанз чуйнна бIаьстан балхаш деш ба республика юртбоахама къахьегамхой семилетна яллагIча шера лаккара хьувкъамаш чуэцара.

Майдан тIа боал унахцIено лораяра болхлой. КIай халаташ дувхаш бола уж бIаргабайча, дега боккха тоам хул. Советски сага унахцIено лораяра шоай беррига низ, хьаьнъал дIалу цар.

Царна вIалла тарлуш дац «тIоча» яха дешаш. Уж тахан а тIехьа доахол дехьарча цхьайолча моттигашка хьалхъедеш да. Бакъда, машар бахьан къовсам лоаттабеча советски халкъа лоIам чIоагIа ба. «Машар, Къахьегам, ПаргIато, Нийсо, Вошал, Ираз» — вай хьамсарча парте программе тIара уж дешаш дерригача дунен тIа гIолла декаш да.

«Коммунизм хьалъерий самалаш къаьгта хьагойташ йола произведенеш дуккагIа» — яхача лозунгашца чаккбаьлар искусства болхлой.

Декача иллешца, Iилман урхаленаш яха шоаш кийча болга хьагойташ долча плакаташца боаIар Грознерча институташкара студенташ.

Старопромысловски района къахьегамхой колоннана хьалха боагIа «Старогрознефть» НПУ мехкдаьттахой. Семилетка яллагIча шера дика къахьег района къахьегамхоша. Валови продукци арахецара 4 бетта план 101 процент кхоачашъяьй. 9 процент лакхъяьй къахьегама овсарле. Цхьабакъяла, къаьстта хьинаре болх бу бурув деттараша, мехкдаьттахоша. Планал совгIа бIаьш тоннаш «Iаьржа дошув» даьккхад цхьоалагIча промысла коллективо. Иштта толамаш даьхад шоллагIча, кхоалагIча промыслай коллективаша а.

ХIаннчул тIехьагIа а до дезаш Iалаьмате дукха балхаш да района мехкдаьттахой. Сихача темпашца дIахьош да Хаян-Керте кердача скважинашта бурув тоэнлга, тоаде деза къаьнача скважинех пайда эцилга. Уж сийлен декхараш кхоачашдара шоай дерригa низаш мехкдаьттахоша тIадерзадаьлга хьахьоих царна бе доакхача плакаташа, транспоранташа. ШоллагIа методаш балха юкъеяхьар бахьан долаш эзараш тоннаш мехкдаьтта даьккхад укх шера шоллагIча методий цеха коллективо.

Хьинар айдаь къахьегаш ба скважинашта капитальни ремонт ераш, транспортни контора болхлой, кхыбараш а.

Парте XXII съезда, КПСС ЦК декабрьскии февральски решенеш кхоачашъяра республика къахьегамхоша хьинаре къахьегилга, цIаккха ца хиннача тайпара советски нах вай хьамсарча коммунистически партена, Советски правительствана гонахьа кхетабенна хилар хьагойтар Грозне хиннача къахьегамхой демонстраце.

Демонстраци чакхъяьнначул тIехьагIа а города паркашка хоза кийчъяьча улицашка, скверашка сакъердаш хилар грозненцаш.

А. МЯКИЕВ,
М. ХАМХОЕВ.

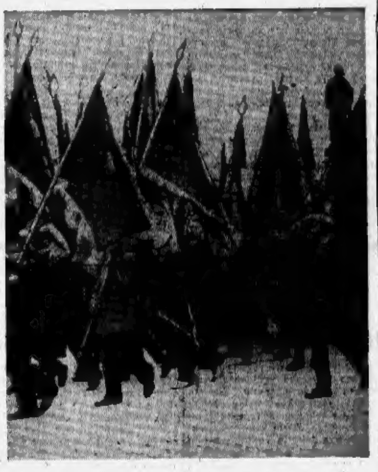

1-ча Мае город Грозне хинна къахьегамхой демонстраци.
Н. Пляева сурт.

КПСС ОБКОМЕ

ЦIенхаштта кхоачашде паччахьалкхен хьашташ

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюрос, Урус-Мартана районе бахача нахагара хьайбай продукташ эцарах дола дош дийцачул тIехьагIа белгалдаьккхар, уж эцара болх во вIашгIехьбаьккха хилар. Хьалхарча квартале дулх кийчдара план 38 процент мара кхоачашъяьяц, шура кийчъяра — 40, фуаш кийчдара — 24 процент мара. Дулхи фуаши кийчдара боарам соахха цу хамма хинначуцца нийсбича кхоалагIа дакъа хIана бекиабац аьнна лохбеннаб. Бахача нахагара продукташ эцара болх во вIашгIехьбаьккха хилар бахьан долаш шурен фуаши эцара планаш кхоачашъяьяц ерригача производствени управлене гIолла.

КПСС обкома бюрос лоархI, индивидуальни секторгара хьайбай продукташ кийчъяра план кхоачаш ца яр эттара хьалха райисполкома председатела нов. Мунаевен дуккагIа болча юртий Советий председателашен из болх бехктоахаме ца хеташ лелабар бахьан долаш хиина хIама хилар. Районе кхоачамболлаш вIашгIехьбаьккхабац бахача наха юкъе беш бола массово-хьехама болх, дика болх беча юртий Советий балхах а шурен кхийола хьайбай продукташи кийчъеча юкъа бахача наха хьинаре дакъа лацарах а дола масалаш Iома а дац, дIалоарже а дац.

Партийни комитето, райисполкомо юртий Советашта новкъостал дац бахача нахагара дулх, шура, фуаш ийдалга вIашгIехьдаккхара, цу балха гIулакхашта тIахьожам эсала лоаттабу. Из бахьан долаш 18 юртий Советах дулх кийчдара план кхоачашъяьяц 16-ие, шура кийчъяра — 15, фуаш кийчдара — 17 юрта Совето. Бахача нахагарча доахан юкъара лаьрхIача цхьан Iаттагара кийчъяь шура 5,8 килограмм мара яц, хIаьта Урус-Мартане — 2,4 килограмм (юрта Совета председатель нов. Амадов), ВаларгтIарча юрта Совете (председатель нов. Тельхигова) — 0,9 килограмм шура.

КПСС обкома бюрос къаьстта белгалдоаккх шурен кхийола продукташи хьачуэцилга геттара во вIашгIехьдаьккха хилар. Районе цхьаькха пункт яц бахача нахагара дIена шура хьаэцаш, деза даьтта да потребительски коопераце тикашка хьийдер.

ШУРА КИЙЧЪЕЧЕН ЧАКХЙОАХАЧЕЙ управление (нов. Яковлева), респотребсоюзо (нов. Мамаев), юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерства (нн. Слюсарев, Махитаров) новкъостал кIезига ду района бахача нахагара шурен шурий продукташи хьаэцара болх лерттIа вIашгIехьбаккхара гIулакхе. Цу белгалъяьча организацей болх шура кийчъяра даькъе леттIа вIашгIехьбаьккхабац.

Бахача нахагара доахани фуаши хьачуийдалга вIашгIехьдоаккхача цIенхаштара кхоачамбоацараш дувлийт респотребсоюзам «Скотооткорма» трестан организацеша.

Нохч-ГIалгIай обкома бюрос Урус-Мартана партийни комитета бюронен райисполкомах дIахайтад цига бахача нахагара хьайбай продукташ эцилга вIашгIехьдаккхара беш бола болх во хилар, теркалга ийцай ах шера йола бахача нахагара дулх, шура, фуаш эцара планаш района хаьал хьалха кхоачашъергъя аьнна из парткома секретара нов. Аскабова аь заявлени.

КПСС обкома бюрос лоархI, райисполкома председатель нов. Мунаев бахача нахагара хьалхарча квартале хьайбай продукташ эцара план кхоачаш ца еш йисарах, из лоархIамера паччахьалкхен гIулакх бехктохаме ца хеташ а терахь ца деш а лелаларах балха тIара дIаваьнна вовгIаш хилар, цхьабакъда, бахача нахагара дулх, шура, фуаш, тха эцара йола хьалхарча ах шера план кхоачашъелга Iалашдеш дола гIулакхаш чакхдоахаргда ше аьнна по аьча заявлене лоархIам а бе, нов. Мунаевна дIахайтад, нагахьа санна бахача нахагара хьалхарча ах шера хьайбай продукташ эцара йола план районо кхоачаш ца йойя из балха тIара дIавоаккхаргволга партийни порядкех цунна чIоагIIа бехк бергболга.

КПСС обкома бюрос Урус-Мартана производствени управлене партком, производствени управлени, райисполком, юртий, станицай, поселкай Советаш, юрташкара юкъьенцара партийни комсомольский организацеш дехкарийла яьй бахача нахагара дулх, шура, фуаш, кхийола хьайбай продукташ эцара гIулакх мамогга чIоагIдара къаьстта теркам тIабахийта а, цу гIулакха лаьрхIа бахача наха юкъе беш бола организаторски массово-хьехамен болх овлангара дена тоабе а, шерра хатия цу балха юкъеозилга Iалашде а. Паччахьалкхенга хьайбай продукташ йоххача юкъе хьинаре дакъа лацарца шоашкара хьокхам луш хила беза коммунисташ, районни юртийн Советий исполкомий депутаташи членаши, бехктоахамерча гIулакхаш тIара болхлой, еррига юртий актив.

Бахача нахагара шурен кхийола хьайбай продукташи ийелга вIашгIехьдоаккхачара уж белгалдаьха Урус-Мартана районера цIенхаштара кхоачамбоацараш республика дуккача кхача районашка а хилара лоархIам а беш, КПСС обкома бюрос производствени управленейи районийи партийни комитеташкара, райисполкомашкара, юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерствагара, хиш дехкача лаьттайн хин боахамен управленегара, шура кийчъярен чакхъяхарен управленегара, «Скотооткорма» трестагара хьадийхад, бахача наха мамогга дуккагIа паргIато яьхийта еаш хилари оттаь планаш фуннагIа дахь а кхоачашъелга Iалашданза дарг ца хилара теркам а деш бахача нахагара хьайбай продукташ кийчъелга хьачуэцелга вIашгIехьдаккхарах болх чIоагIа тоабелга.

КПСС обкома бюрос дехкарийла яь шура кийчъярен чакхъяхарен управлени (нов. Яковлева), юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерство (нов. Слюсарев), хиш дехкача лаьттайн хин боахамен управлени (нов. Давыдов) ши бутт ха яллалехьа нах бахача еррригача пункташка бахача нахагара цIена шура хьаийелга вIашгIехьдаккха. Цу гIулакха лаьрхIа шура хьаийи пункташ яккара эшшаш йола помещенеш, транспортни средстваш а, заготовителаш харжа декхарийла ба совхозий директорашна, колхозий правленешна. Пункташ эшшаш йолча оборудованеца, инструментареца, пхьегIашца хийца йойла, заготовкаш ярга дIабоалаш заготовителий алапех дIаталга Iалаш а долла шура кийчъярен чакхъяхарен управлене, Респотребсоюз (нов. Мамаев) декхарийла а бахача нахагара фуаши даьттен ийдара вIашгIехьбаьккха болх тоабе. Продукташ дIаийе еза юрташкарча ерригача тикашка. Иштта дуккагIа хилийта беза фуаш гулдеш бола заготовителаш. Тикашка хьачуийча хьайбай продукташта учет яра юкъера кхоачамбоацараш дIадаккха дарздац.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

Дукха ха йоаццаш хилар къахьегамхой депутатий моттигерча Советий балха тIехь социалистически законность лелаяра деша хетаяь Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме аргIан йола заседани.

Социалистически законность социализм хьалъяра паччахьалкхенна довл дара керттерчарех цхьа принцип, советски паччахьалкхе чIоагIъяра низ бола средство я. Советски законаш цIенхаштта леладелга Iалашдар паччахьалкхен ерригача организацей, учрежденей, гIулакхерча наьха, граждании декхар да.

Республика къахьегамхой моттигерча Советаша цхьадола балхаш даьд социалистически законность дIахо чIоагIъяра тIаерзадаь. Къахьегамхой депутатий районии городскойи Советий ерригача сессешка общественни порядок, социалистически законность лораяра, боккъонаш тахкараща лоаттабеча къовсама, граждании боккъонаш лорара дащи дийцар.

Цхьабакъда, хIана а цхьайолча исполкомаша коллегиальность принципаш телхаеш, исполкомий а Советий компетенцех доалача дешнех распоряженеш теладь, «Административни порядках гIолтохара дIахо доезув» эттадарахьа дола 1963 шера 3-ча марте арадаьнна РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указ телхалеш моттигаш я, кхоачамболаш къовсам лоаттабац къахьегама законодательство лелаяра, вовбучаь дола закон кхоачашдара тIехь, тIаьнна культураш йоарца, тIенеадиашца, юртбоахама артела устав телхаларца, шоай доаланьа дола доахан леладара нормаш тIаьха лелаяра тIехьа.

Нохч-ГIалгIай АССР прокурора бвь хоам а бийца, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо тIанийцар уж белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара, къахьегамхой депутатий моттигерча Советий балха тIехь дIахо социалистически законность чIоагIъяра тIаберзабь бола сецам.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ЯЬККХАЙ

Мая сийна вахто а етта къахьегама дика толамаш даьхад В. Д. Сологубова кулгалдеча АТХ-4 коллективо. 17-ча апреле биъ бетта план 101,7 процент кхоачашйир цо, цу хана дена хьамай бетта чотах къахьегаш я цо коллектив. Автопарка технически кийчо яра коэффициент дика лаккхъяьй. Планах хила еза коэффициент 0,85 йолча 0,88 кхоачеш лакхъяьй из. Машинаш балха араювлара коэффициент планах 0,717 хила езача кхоачашъяьр 0,745 я, процентаща диллача цох кул 103,5 процент.

Муъь дIа-юха кхахьар цхьоалагIча квартала план 110,9 процент кхоачаш а еш къахьегама овсарле лакхъяра план 116,4 процент кхоачашъяьй автобоахамо коллективо.

Къаьстта дика къахьегарца белгалъьянна я ш. Хоранинова Плетухинен кулгалду коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю бригадаш.

Хьалхарча квартале АТХ-4 коллективо дика къахьегарах цунна енцай транспорта обкома профсоюза, бувзама автоуправлене харара кара тела ЦIе байрак.

Г. ПЛЮЩ,
парте городской комитета инструктор.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

РАДИО: 6.30— Юрта боахама болхлошта передача (эрсий меттала); 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор; 7.20—Ховнаши передачай программе; 8.15—«Сердало» газета оагIонаш тIара; 8.25—эшараш; 8.35 — «Ленинан некъ» газета обзор; 16.05 — нохч-гIалгIай эшараш; 17.00 — «Къилбаседа Кавказа экономически вахар» яха радиогазета; 17.30—керда хоамаш (эрсий меттала); 17.45 — «Советски кино боахоа ди» — передача (эрсий меттала); 18.20 — керда хоамаш (нохчий меттала).

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.20 — Передачай программа; 18.25 — телевизионни передачаш (гIалгIай меттала); 18.35 — «Шура йоккхалга дегIадоагIаш латт». Репортаж (нохчий меттала); 18.45— «Гьиларча Шушенски» яха бакъдолчоа тIера хьийна фильм; 18.55— боахам пайда луш хилийтара. Беседа; 19.10 — спортивни обозрени; 19.20 — документальни фильмаш; 20.20 — передачай программа; 20.35 — «Аз наку шуга» — яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIена фронтовикай уллица, 15. Телефонаш: редактора — 2-07-01; жоапаллама секретара — 2-45-48; партийни вахара, промышленноста, юртбоахама, кехатий отделаш — 2-26-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: отв. редактора — 2-07-01, ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-26-72.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцин проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции.

СФ02086. Заказ № 2956.

Республика къахьегамхоша дездир цIей

Сийрда хьежача малха вIаьнараша кхы а лозъьяр город МагIалбик. Хозача дувхарашца кийчбенна, дегаш гIоздаьнна къахьегамхой Iурре а гулбелар МагIалбик фашистех лорееш майра лийтараш оттадаьча памятника юкхе. Цигтара йолалу демонстраци. Лозунгаша, транспоранташа, портреташа къоарзъяь колоннаш йолалу майдан тIа гIолла. Дешархой колоннана хьалха я города дикагIа йола цхьоалагIа юкъера школа.

Ленина портреташца, цIеча байракхашца боагIа «Малгобекнефта» мехкдаьтта промыслови управлене къахьегамхой. Цар колонно лакха айъ яхь Къилбаседа-Кавказски совнархоза дIаяьха тела ЦIе байракх. Хьалха боагIа Албогачиев Ахмада кулгалдеча кхоалагIча промысла мехкдаьттахой. Царга я КПСС МагIалбика горкомен горисполкомен дIа-юха тела ЦIе байракх. Мая сийна яьржача яхье хьалхара моттиг а яьккха боккха къахьегама толам баьккхар цар—28-ча апреле кхоачашдир тIаьйца социалистически декхараш. Царна тIехьа йоагIа I-ча, II-ча промыслай, автотранспортниий, электрикий колоннаш. Трибуна тIара демонстрантий колоннашка моаршал телаш ба МагIалбика кулгалхой, балха тIа тIехдика къахьегараш, дешархой.

Демонстраци йистеьлча бийса яххалца деззар I-гIа Май МагIалбикахоша.

* * *

Дезача ден дувхар дийха я Урус-Мартан. ЦIеча байракхашца, лозунгашца, транспоранташца хозъьяй В. И. Ленина цIерах йола майда.

Iуйрийна 10 сахьат даьлча укхаза хьайийлар ЦхьоалагIча мая цIейна хетаяь митинг. Цига дIаьхха къамаьл дир Урус-Мартана производствени управлене парткома секретара нов. Асхабова. Цо дийцар дезача ден сийна яхь лелаьча урусмартановцаша даьхача къахьегама толамех, района къахьегамхой тIахьийхар дIахо а керда толамаш дахара.

Митинге ше къамаьл деш Мичурина цIерахча совхоза директора нов. Древецке аьлар. ЦхьоалагIа май тIаккхоачаш шоай совхоза къахьегамхой ерригача 626 гектара тIа хьажкIаш дIайийна баьлар.

Шоаш даьха толамаш дуццаш митинге къамаьлаш дир районни больница керттерча лоро М. Сулаева, комсомола комитета секретара В. Хатуева, дукхача кхычар.

Митинг чакхъяьнначул тIехьагIа дукха сакъердамаш долалдир района къахьегамхоша.

* * *

Митинг йолаялалехьа дукха хьалха гулбелар Наьсарен-Вокзалерча культура ЦIен хьалхашка къахьегамхой. ЦхьоалагIча мая цIей дездара партен правительстван кулгалхой тIаболча портреташца, эшаршца кийчъенна демонстрантий колоннаш. Района ерригача школай дешархой, кхашкара ахархой, заводашкара болхлой колоннаш яр культура ЦIа долча оагIорахьа цадаллаш тIаухаш.

Митинг хьайийлар Наьсарен райисполкома председатела нов. Бузуртанова. Гулбеннараш ЦхьоалагIча майна даькъала бувц цо. Къамаьл даьча Наьсарен промышленни парткома секретара нов. Кодзоева дийцар района промышленни предприятеша квартала план 102 процент, апрель бетта план кхоачашъяь хиларах. Къаьстта дика къахьийгад Сунженски леспромхоза, «Сунжанефта» НПУ коллективаша.

Района илаташ леладарий толамех дийцар управлена начальника нов. Абубакарова.

—Дог гIоздоаккхаш къахьийгад укх шера илаташ леладераша. Деррига хIана дийнадац, аьнна, дIадийнад хьалха дув илаташ. ХIанз хьажкIаш дIае кийчлуш ба ахархой.

Кагирхой балхах, вахарах дийцар ВЛКСМ Наьсарен комитета секретара нов. Мякиева.

Дегаш гIоздаьннача къахьегачхоша чIоагIа сакъердаме дIадихьар шоай деза цIей — I-гIа Май.